ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 139 (11737)
1968 оной июниин 15, суббото

сэн 2 мүнгэн

[СОВ]ЕТ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

...гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй табадахи съезд ту... партида, тэрэнэй ленинскэ Центральна Ко[митедтэ] ... амаршалга хүргэнэ. Политическэ ба науч... [дэлгэ]рүүлхэ талаар манай ажалые үндэрөөр сэг... ...өө, бүлгэмэй ажал ябуулгые хүгжөөхэ, на... ...жаруулха, ороной соёл сурталай ба культур... ...да тэрэнэй дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ ...сусашагүй оролдолго гаргадагайнь түлөө [Цен]тральна Комитедтэ съезд бүлгэмэй зэргэдэ ...р миллион тоото совет интеллигенциин зүг ...хэ баясхалан хүргэнэ. Энэ хадаа ажалшадые ...өөр хүмүүжүүлхэ хүндэтэй, һайн һайхан хэ... ...сусашагүйгөөр, бүри ехэ эршэ зоригтойгоор ...манай маанадые уялгална.

[Интел]лигенци — ленинскэ үзэл сурталда хизаарла... ...хээр Коммунис партяар хүмүүжүүлэгдэһэн, ...лхы ажабайдалаараа, ажал хүдэлмэреэрээ. ...одолоороо хүдэлмэриишэн ангитай, колхозно ...тaһаршагүй холбоотой ёһотойл арадай интел... [ком]мунис байгуулалтын зорилгонуудые амжал... ...дхэхын түлөө арадтаяа бата бэхи нэгэдэл... ...скэ партиин хүтэлбэреэр шэн зоригтойгоор

...ство байгуулхын тулада ороной үйлэдбэрил... ...е хүгжөөлгыншье, ниитын бүхы ажабайдал ...ье талаар түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ хэмжээ... [э]рдэм мэдэсэтэй байха хэрэгтэй. Совет арад ...низмын баялигһаа зоригжуулхы хүсэ шада... ...ана, суртал бодолой талаар хүн түрэлтэнэй ...ые бодолтойгоор хэрэглэнэ, түрүү наука ба техникын туйлалтануудые шудалжа, бодото хэрэг дээрэ бэелүүлнэ.

Научна эрдэм бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхые, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябахые, ажалда, ниитын зөөридэ коммунис ёһоор хандадагаар совет хүнүүдые хүмүүжүүлхые, наука техникын, соёл культурын шэнэ шэнэ туйлалтануудые али болохоор тайлбарилхые, ажалшадай политическэ ушар ёһо мэдэлгые хүгжөөлгэдэ, бүри ехэ эрдэмтэй болохо хэрэгтэнь туһалхые манай съездэ эльгээһэн амаршалга соогоо партиин Центральна Комитет уряалһан байна КПСС-эй ЦК-гай амаршалга соо табигдаһан зорилгонуудые манай бүлгэмэй дайшалхы программа болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Ажалшадта научна үзэл бодол хүмүүжүүлгэдэнь совет хүнүүдые марксистско-ленинскэ теори мэдэдэг болгохо, партиин политикые гүнзэгыгөөр ойлгуулха, тэдэнэй юрэнхы эрдэм болон болбосоролые дээшэлүүлхэ, совет патриотизмын ба интернационализмын үзэлөөр, коммунис үзэл сурталда хизаарлашагүй үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь партида бүри ехээр туһалхын тулада бүхы эрдэм мэдэсээ, хүсэлэл оролдолгоёо бидэнэр зорюулхабди.

Түүхэтэ хүгжэлтын мүнөөнэй шатада социализмын ба капитализмын хоорондо соёл сурталай тэмсэл бүри хурсадажа байна гээд КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1968 он) Пленум онсолон тэмдэглэһэн байна. Иимэ эрхэ байдалда соёл сурталай хүдэлмэри шангадхаха, харша үзэл бодолдо эсэргүү, эбсэшэгүй, доботолхы тэмсэл хэхэ, ажалшадые этигэл түгэс коммунис үзэлөөр, соёл сурталай талаар хатуужалтайгаар, буржуазна муу нүлөө ямарааршье үзүүлгэдэ эсэргүүсэлтэ хэжэ шадагаар хүмүүжүүлхын гулада бүхы бии байһан онол аргануудые хэрэглэхэ гээшэ «Знание» бүлгэмэй гэшүүн бүхэнэй, бүхы совет интеллигенциин түрүүшын ээлжээнэй уялга болоно гэжэ бидэнэр ойлгонобди.

Залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ бидэнэр саашадаашье тусгаар анхарал хандуулхабди, революционно теори шадамараар шудалха, ниитын ажабайдалай орёо хүгжэлтэ ба үзэгдэлнүүдые ангиин тала баримталан хаража үзэхэ, эдир залуу хүбүүд, басагадые — коммунизм байгуулдаг залуу хүнүүдые соёл сурталай талаар хатуужуулха хэрэгтэнь залуушуулда туһалхабди.

Ороной соёл сурталай ажабайдалда эдэ үдэрнүүдтэ боложо байһан гол ушар гэхэдэ, сэсэн мэргэн ухаата, агууехэ вождь ба Коммунис партиие, Совет гүрэниие байгуулагша — ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИНЭЙ 100 жэлэй ойдо бэлэдхэл болоно. Алдарта ойе һайндэрлэлгэдэ бэлэдхэлгын үедэ марксизм-ленинизмын бүгэдые илагша суртал бодолые үргэнөөр тайлбарилхаар бидэнэр ехээр эрмэлзэжэ байнабди. Ленинскэ ойе эрхимээр угтахын тулада бидэнэр бүхы юумэ хэхэбди.

Бүлгэмэй бүхы гэшүүд, коммунистнууд, партийнабэшэ хүнүүд политическэ болон научна эрдэм бүри үргэнөөр тайлбарилан дэлгэрүүлхэ, өөһэдыигөө ажабайдалые ба ажал ябуулгые коммунис байгуулалтын дүршэлтэй бүри нягтаар холбохо, коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэлэй агууехэ хэрэгтэ партиин хүтэлбэреэр саашадаашье үнэн сэхээр алба хэхэ гэжэ «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй V съезд КПСС-эй Ленинскэ Центральна Комитедые найдуулна.

Совет интеллигенци арадтаяа хамта, ЛЕНИНЭЙ партитай хамта хододоо ябадаг байгаа, саашадаашье ябаха.

КОЛХОЗ, СОВХОЗ БҮХЭНЭЙ НАНГИН УЯЛГА

Гүрэндэ мал ажалай продукци худалдаха түсэбөө һара бүхэндэ, квартал бүхэндэ хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэ гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй нангин зорилго байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. «Хэлэһэн үгэдөө хүрэ, абаһан уялгаяа дүүргэ!» — иимэ уряа лозунг урдаа табяад, совет хүнүүд хаа хаанагүй ажалладаг. Хэлэһэн үгэдөө хүрөөгүй хүнүүд зоной дунда шоодбори болодог, нэрээ хухарһанда тоологдодог. Тиимэ хүнүүдтэ арад зон этигэхээ болидог. Илангаяа Совет гүрэнэйнгөө урдахи нангин уялгаяа бэелүүлхэгүй гээшэ ехэ буруу, тэсэшэгүй муу хэрэг болоно. Теэд республикын зарим аймагууд, олохон ажахынууд яахадаашьеб мал ажалай продукци, илангаяа һү, үндэгэ гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ талаар ехэ таһалдалда ороод байна. Түсэбөө бэелүүлхэ арга боломжотой байһан тухай, «хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай» шашаг ярилдаан дүүрэн. Тингэбэшье тодорхой хүдэлмэри хэгдэнэгүй, бодото хэрэгүүд бэелүүлэгдэнэгүй. Түсэбэй дүүргэлтэ хангалтагүй байһан зангаараа.

Гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэб бэелүүлгэ илангаяа Бэшүүрэй, Зэдын, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын аймагуудта хангалтагүй байна. Нёдондоной түрүүшын таба һарынхитай сасуулжа үзэбэл, байгша оной түрүүшын таба һарын туршада эдэ аймагууд нилээд бага һү һаана. Гүрэндэшье худалдаашань һураггүй бага. Дурсагдагша аймагуудай олохон колхоз, совхозууд һүөөр бүхы республикаяа хойшонь татажа байна.

Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Воронцов һүөөр хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ аргамнай барагдаа, 300 гаран центнер һү түсэбһөө дутуу тушаагдаха гэжэ толгой соогоо мүнөөнһөө «хараалаад» ябана. Ямар шалтагаанһаа иимэ ехэ һү гүрэндөө дутуу тушааха болобот, түсэбөө заабол дүүргэхын тула ямар хэмжээ абахаар хараалнат гэжэ нүхэр Воронцовһоо асуухада, «тэжээлээр дуталдаабди, үнеэдтэ эдюулхэ тэжээл байхагүй, ороoһо таряагаа ехээр гүрэндэ тушаажархёо һэмди» гэжэ һэнгэргүйгөөр мэдүүлнэ. Игэжэ хэлээшыень буруушаангүй байхын аргагүй. Энэ колхоз гаргуу ехэ ороoһо таряа гүрэндэ худалдаашьегүй. Гүрэнэйнгөө урдахи нангин уялгые дүүргэнгүй байха эрхэ нэгэшье ажахыда үгтэдэггүй, үгтэхэшьегүй. Гүрэндэ продукци худалдаагүй һаа, колхоздо мүнгэн олзо доход хаанаһаа орохо юм. «Ехэ һүнэй» түлөө ёһотой тэмсэл хээгүй байһанаа игэжэ тайлбарилха гээшэ тон буруу.

Сэхыень хэлэхэдэ, гүрэнэйнгөө урдахи уялгаяа мартаһан, дааһан хэрэгтээ харюусалга багатайгаар **хандадаг, журамгүй ябадал гаргадаг** ажахын нимэрхүү хүтэлбэрилэгшэд эндэ тэндэ үшөө дайралдаһаар. Партийна эрилтын һула байһан газарнуудтал иимэ ушарнууд тохёолдодог. Бэеэ сагааруулхын тулада элдэб шалтагаануудые дурдаһанай дэмы. Мал адуулагшадай, һаалишадай дунда социалис мүрысөөнэй ёһотой һайнаар эмхидхэгдээгүй, ойлгууламжын болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин ябуулагдадаггүй ажахынуудтал гүрэндэ мал ажалай продукци худалдаха түсэбэй дүүргэлтэ хангалтагүй байна. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймагай ажахынуудта 4900 һаамхай үнеэн тоологдоно. Теэд үдэртөө тэндэ миил 219 центнер һүн һаагдана. Энэнь үнеэн бүхэнһөө үдэрэй миил 4 килограммһаа үлүүхэн һүн һаагдаһан болоно. Тиихэдэнь Хэжэнгын аймагай ажахынуудта орходоо тэжээлээр огто баян бэшэ Яруунын аймагай Нарһатын совхозой һаалишад үдэртөө үнеэн бүриһөө арба — арба гаран килограмм һү һаажа байна. Гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө үлүүлэн 1000 центнер һү тушааха гэһэн уялгаяа Нарһатын совхозой һаалишад нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлбэ. Түсэбһөө үлүүлэн һү тушаалга үргэлжэлһөөр.

Нарһатын совхозой хүдэлмэришэд хайшан гээд иимэ амжалта туйлааб гэхэдэ, тэндэ мал адуулагшад болон һаалишадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдэнхэй, ойлгууламжын хүдэлмэри муу бэшээр табигданхай. Хэнтэй мүрысэжэ байһанаа, хэнэй түрүүлжэ ябаһыень мал адуулагшадшье, һаалишадшье һайн мэдэдэг. Совхозой партком хүдэлмэришэдэй дунда соёл сурталай хүдэлмэри үрэ, нүлөө ехэтэйгээр ябуулхые оролдоно. Тэндэ малшад тухай үнэн зүрхэнһөө анхарал оролдолго гаргагдана. Тиихэдэнь мал адуулагшад, һаалишад урматайгаар ажаллана.

Зүгөөр зарим колхоз, совхозуудта малшад тухай халуун анхарал оролдолго гаргагданагүй, тэдэнэй үдэр бүриин шухала эрилтэнүүд хүсэд дүүрэнээр хангагданагүй, холын бэлшээридэ зөөжэ ошоһон малшадта һайн байра байдал түхеэрэгдэнэгүй. Сонходоо шэлгүй, үүдэниинь хаагдадаггүй, хушалта муутай бишыхан гэр соо арба гаран малшадай арай гэжэ багтажа унтадаг ушарнууд үзэгдэнэ. Иимэ гэрнүүд ариг сэбэрэйшье талаар ехэ хангалтагүй байдаг. Иимэ ушарнууд малшадай урма хухалнаха юм.

Мүнөө һү элбэг дэлбэгээр һааха абаха эгээл таатай зохид хаһа саг ерэнхэй. Аймаг бүхэндэ хура бороо ороо. Бэлшээри һайжаржа, зүлгэ ногоон хаа хаанагүй элбэгжэжэ байнхай. Малаа түхэреэн сүүдхэ соо бэлшээхэ саг одоол энэ гээшэ. Түрүү малшад унтаха нойргүй шахуу хүдэлжэ байна. Тиимэл дээрэһээ тэдэнэр амжалта туйлана. Зун-намарай дүрбэ һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һаахын түлөө Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой, Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой һаалишадай үүсхэһэн социалис мүрысөөнэй долгин республика доторнай үргэнөөр, улам хүсэтэйгөөр эбхэржэ байна. Бэлшээриин үе соо үнеэн бүриһөө 1000 холо гаран литр һү һаахаар уялга абаһан һаалиин гүүртэнүүд, колхоз, совхозууд бии. Иимэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл, онол аргые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, бүгэдын шадабари болгохо шухала.

«Ехэ һүнэй» түлөө тэмсэлдэ соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд, медицинын болон худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, киношод, ажалшадай һуудал байдалай эрилтэнүүдые хангадаг зургаанууд эдэбхитэйгээр оролсохо, энэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха зорилготой. Тингэбэл амжалта туйлагдаха, гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб республикамнай дүүргэжэ шадаха, дүүргэхэ арга боломжотойшье, уялгатайшье.

Эндэ хооһон шашалдаан хэрэгтэй бэшэ, харин тодорхой хэмжээн, бодото хүдэлмэри, ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри ёһотойгоор ябуулха, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл али болохоор дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй нэгэшье колхоз ба совхоз, аймаг байха ёһогүй.

[«ЗНА]НИЕ» ГЭЖЭ БҮХЭСОЮЗНА БҮЛГЭМЭЙ СЪЕЗД

[Б]үлгэмэй Тбилиси го[родой органи]зациин правлениин [гэ]шүүн, түүхын нау[кын доктор] М. Д. Лордкипанидзе, ...урын министр Е. А. ...-дамжуулгын ба те... [та]лаар СССР-эй Ми... Соведэй дэргэдэхи [тү]рүүлэгшэ Н. Н. Меся... [«Знание]» гэжэ бүхэсоюзна ...адахи съезд дээрэ ... үгэ хэлээ.

Тингээд бүлгэмэй правлениин, шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрэһэн байна.

Академик И. И. Артоболевский түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Съездын делегадууд тоосоото үе соо правлениин хэһэн ажал ябуулгые нэгэн дуугаар һайшаагаа, тоосоото элидхэл тушаа тогтоол баталан абаа. Бүлгэмэй уставта оруулагдаха нэмэлтэ хубилалтануудые баталаа.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин ба шалгалтын комиссиин шэнэ состав съезд дээрэ һунгагдаһан байха юм.

Совет Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ бэшэгэй текстые съездэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа. Тиигээд «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй V съезд хүдэлмэреэ дүүргэһэн байна.

(ТАСС-ай корр.).

[«З]нание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин пленум

...гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй V съездын һунгаһан тус бүлгэмэй правлениин пленум болоо. ... асуудалнууд хаража үзэгдэһэн байна.
...ын президиумые пленум һунгаа.
...гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшээр академик И. И. Артоболевский ... байна.

(ТАСС).

[АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ ХЭТЭ МҮНХЫН] БАТА БЭХИ ХАНИ БАРИСААН

АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ ХЭТЭ МҮНХЫН БАТА БЭХИ ХАНИ БАРИСААН

Чехословакиин Социалис Республикын Национальна суглаанай делегациие толгойлогшо, ЧССР-эй Национальна суглаанай түрүүлэгшэ, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн Йозеф Смрковский ТАСС-ай корреспондент В. Амплеевтэй, «Известиин» корреспондент К. Смирновтой хөөрэлдөө. Советскэ Союзда ябахадаа харaһан, үзэһэн юумэнүүд тухайгаа тэрэ хэлэһэн байна.

Москва, Волгоград, Ригэ ба Ленинград хүрэһэн делегациин гэшүүд Советскэ Союзай промышленностиин тон түргэнөөр, угаа ехэ далайсатайгаар хүгжэжэ байһандань үшөө дахин үнэншэн этигээ гээд Й. Смрковский хэлээ.

Һүүлшын дэлхэйн дайнай үедэ фашизмтай тулалдан наһа барaһан хүнүүдэй, наһа барaһан тэмсэлшэд-революционернүүдэй дурасхаалда совет хүнүүдэй хандалга чехословак парламентаринуудай һанал сэдьхэлые гүнзэгы ехээр хүдэлгөө гээд делегациие толгойлогшо мэдүүлээ. Дахяад хэзээдэшье тохёолдохогүйн тулада энээн тухай хододоо һанажа ябаха, һэримжэтэй байха хэрэгтэй гээд тэрэ хэлээ.

Танай орон бүхы юумые хүнэй аша туһада зорюулан хэдэг агууехэ социалис гүрэн болоно. Тэрэниие бодото хэрэгүүд гэршэлжэ үгэнэ.

Маанадта, Чехословакиин арадуудай түлөөлэгшэдтэ, халуунаар, хани барисаанай гүнзэгы ехэ мэдэрэлтэйгээр совет хүнүүдэй хандадаг байһанда би дахин дахин үнэншэн этигээб.

Уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ, социалис хани нэгэдэл дотор КПСС-эй, Советскэ Союзай гол үүргэ дүүргэдэг тухай хэлсэдэг байна. Энэ хадаа хэнэй мэдэрхые гү, али мэдэрхэгүйе хүсэдэг байһанһаа дулдыдахагүй арсашагүй баримта болоно гэжэ би һанахаб байнаб.

Бидэнэр совет нүхэдтэй хани ёһоор хөөрэлдөөбди, социализм болон коммунизм амжалтатайгаар байгуулхын тулада бүхы хүсэеэ зорюулхаар маанадай али али талаһаа эрмэлзэдэг байһые мэдэлсэһэн байнабди. Манай партинууд, манай арадууд нэгэн адли агууехэ уг зорилгонуудые урдаа табина. Бидэнэр марксизм-ленинизмын нэгэн үзэл бодолоор нэгэдэнхэйбди.

Мүнөө Чехословакиин Коммунис парти, ЦК, манай арад урда тээнь гараһан зарим алдуу эндүүнүүдые усадхахын, социалис байгуулалтын аша туһада зорюулан, бүри этигэл түгэлдэрөөр, бүри бодолтойгоор ябуулга хэхын тулада оролдолго гаргана. 1945 онһоо мүнөө үе хүрэтэр манай арад олон һайн юумэ хээ. Зүгөөр һүүлэй һарануудта социализмтай, КПЧ-гэй зорилгонуудтай, манай арадай эрмэлзэлгэтэй, республикымнай политикатай ямаршье холбоогүй хүсэнүүд үзэгдэдэг болоо гэжэ бидэнэр мэдэнэбди.

Энэ ушарһаа уламжалан, совет ханинарайнгаа һанаагаа зобожо ороһыень бидэнэр мэдэнэбди. Бидэнэршье һанаагаа зобожо ороо-бди. Зүгөөр энэ хадаа үсөөхэн бүлэг хүнүүдэй, ганса нэгэн хүнүүдэй ябуулга гэжэ таанадые найдуулхые хүсэнэб. Манай партиин, хүдэлмэришэн ангиин эдэбхитэй хүдэлмэри, арадай дура зориг ЧССР-тэхи политическэ ажабайдалай тогтууритай боложо заһарха найдабари болоно.

АФГАНИСТАНАЙ ХААН, ХААНАЙ ХАТАН СССР-һээ МОРДОБО

АДЛЕР. (ТАСС). Афганистанай хаан Мухаммед Захир Шах, хаанай хатан Умайра Кабул бусахаяа июниин 13-да мордобо. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар хани ёһоор айншалха үедөө Афганистанай хаан Москвада, Тбилисидэ хүрөө, июниин 6-һаа 13 хүрэтэр хатан Умайратай суг ябалсаһан хүнүүдтээ хамта Хара далайн Кавказдахи эрье дээрэ амараа.

[Ехэ һ]үнэй түлөө

Евдокия Наумовна Назарова 25 гаран жэл Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо һаалишанаар ажаллажа ябана. Мүнөө энэ һаалишан колхоз соогоо түрүүлэн, зунай дүрбэн һарада үнеэн бүриһөө мянган литр һү һааха гэһэн үүсхэл дэмжэбэ. Дүршэл ехэтэй һаалишан үнгэрһэн 5 һарада үнеэн бүриһөө 920 килограмм һү һаагаад байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Н. НАЗАРОВА.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

„Космос-250" дэгдээгдэбэ

ТАСС-ай мэдээсэл

1968 оной июниин 12-то Советскэ Союз дотор «Космос-250» гэжэ хэмэл одон агаарта дэгдээгдээ. Тиихэдээ 1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай ссноcхоһон программын ёһоор замбуулинай дайдые шэнжэлэн үзэжэ үргэлжэлүүлхын тулада зорюулагдаһан научна аппаратура тэрээн дээрэ тодхогдонхой.

[...] ХОНОГООР УРИДШАЛАН

[К]олхозой һаалиин фер[мын] хүдэлмэрилэгшэд түсэб[эй] ... жэлэй гурбадахи жэлэй [даал]ганuудые болзорһоонь ... гэһэн социалис мү[рысөөн]... ...олсоод, түрүүшын ехэ ...йлаба. Июниин 10-да ... хүдэлмэрилэгшэд жэ[лэй]...ын хахад соо гүрэндэ ... түсэбөө үлүүлэн [дүүргэһэн] тухайгаа элидхээ. Түсэ[бөөр] 3715 центнер һүн ху[далдаха] байбал, бэлэдхэлэй ... 3772 центнер ту[шаагдаа].

[Һаалишад]ай дунда дэлгэрһэн со[циалис мү]рысөөндэ КПСС-эй гэ[шүүн] ...й Семенович Шанги... [хүтэл]бэрилдэг Усановкын ... эрхимлэнэ. Энэ фер[мын һаали]шад үнгэрһэн таба һа[рада] ... дээрээ 1016 центнер ... түсэбөө холо үлүүлээ. [Һаали]шад Прасковья Нор... Ринчинова, партиин ... Дашиева гэгшэд үнгэрһэн таба һара соо үнеэн бүриһөө 700 гаран килограмм һү һааһан байха юм. Тиигэжэ тэдэнэр колхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Мүрысөөнэй дүнгөөр Г. Дашамолоновой хүтэлбэрилдэг Самсаалай фермынхид хоёрдохи һууринда гаранхай.

Мүнөө колхозоймнай һаалишадай дунда зунай 4 һарын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һаахын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Манай колхозой һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, июлиин 1 болотор хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 1000 центнер һү гүрэндөө тушаахаар зоригжонхой.

Н. РИНЧИНОВ,
XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.
Захааминай аймаг.

[...] ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

[БУРЯАДАЙ] АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ [ХҮНДЭ]ЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР Ш. Ц. [ЦЫР]ЕНДОРЖИЕВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

...ын хүдөө ажахыда үни удаан саг соо һайнаар хүдэл[һэнэй] түлөө, түрэһөөр таби наһа гүйсэһэнтэйнь дашарам[жуулан Улаан-]Үдын аймагай «Пригородный» совхозой директор [Шагдар Цыр]ендоржиевич ЦЫРЕНДОРЖИЕВЫЕ Буряадай [АССР-эй Верх]овно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шаг[нахаа].

[Б]уряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
[Бур]яадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

[Улаан-Үдэ,] Соведүүдэй байшан.
[1968 оной и]юниин 14.

СОВЕТ-АФГАН ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын уряалаар Афганистанай дээдэ зэргэтэ хаан Мухаммед Захир Шах, хаанай хатан Умайра 1968 оной июниин 3-һаа 13 хүрэтэр Советскэ Союзда хани ёһоор айншалаа. Хаанай ордоной министр Али Мухаммед, түсэблэлгын министр Абдулл Самад Хамед, Афганистанһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд генерал Мухаммед Ареф, Афганистанай Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын советник Мухаммед Муса Шафик, Афганистанай МИД-эй ниитэ-политическэ департаментын генеральна директор д-р Раван Фархади, Афганистанай МИД-эй протокольно департаментын начальник Мухаммед Амин Эттемади, бусад тусхай тушаалта хүнүүд хаантай хамта ябалсаа.

Совет-афган хамтын коммюнике соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Советскэ Союзда байха үедөө хаан, хаанай хатан суг ябалсаһан хүнүүдтээ хамта Москвада байгаа, Тбилиси хүрөө, Хара далайн эрье дээрэ хэдэн үдэрэй турша соо байгаа. Афган айлшад совет арадай ажабайдалтай танилсаа, промышленна предприятинуудта, культурна эмхи зургаануудта хүрөө, түүхэтэ памятнигуудые хараа. Тэдэндэ хаа хаанагүй халуун угтамжанууд болоо. Энэнь афган арадта совет арадай үнэхөөрөөл хани ёһоной мэдэрэлтэйгээр хандадаг тухай, хоёр ороной хоорондо тогтоһон хүршэ һайн, нягта харилсаанууд тухай гэршэлжэ үгэнэ.

Хаан Мухаммед Захир Шах Н. В. Подгорнытой, А. Н. Косыгинтай уулзалгануудые, хөөрэлдөөнүүдые хээ, тэдээн дээрэнь совет ба афган тусхай тушаалта хүнүүд байлсаа.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдалай шухалын шухала асуудалнуудаар, тэрэ тоодо Дүтын Зүүн зүгэй райондохи оршон байдалда хамаатай асуудалаар, совет-афган харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар һанамжануудаа туһатайгаар мэдэлсэлгэ хани халуун, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ болоһон байна.

Совет тала хадаа бэеэ даанхай байдалаа һэргээһээр Афганистанай 50-дахи жэлээ эхилһэнтэй дашарамдуулан амаршалга хүргэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ, национальна экономико болон культураяа хүгжөөлгын элдэб һалбаринуудта афган арадай туйлаһан амжалтануудые ёһотойгоор лэ тэмдэглээ. Бэеэ абанги, мүн бүлэглэлнүүд болон сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсахагүй гэһэн таатай гадаадын политикые Афганистанай бэелүүлгэ, колониализмын али бүхы түхэл маяг болон үзэгдэлнүүдтэ тэрэнэй эсэргүүсэлтэ эб найрамдал аршалан хамгаалха, Дүтын Дунда Зүүн зүгэй оршон байдал һайжаруулха хэрэгтэ шухала туһа нэмэри болоно.

Энэ табин жэлэй турша соо СССР Афганистан хоёрой хоорондохи хани барисаан тэгшэ эрхэтэй, али алиндаа ашагтай туһатай харилсаа холбоо бэхижүүлхэ, үргэдхэхэ замаар лэ хүгжэдэг байгаа, энэ хадаа хоёр ороной арадуудай аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хэрэгтэ хүсэдөөр тааралдана гэжэ хоёр тала гүнзэгы ехээр һаналаа ханан тэмдэглэһэн байна. Урда тээнь тунхаглагдаһан совет-афган хамтын документнүүд болон мэдүүлгэнүүд соо найруулагдаһан шууд сэхэ хараа бодолнуудаа хоёр тала лаблан баталһан байха юм.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдалай шухалын шухала асуудалнуудаар СССР-эй ба Афганистанай һанамжануудай аб адлинууд гү, али дүтэрхы байһыень уласхоорондын асуудалнуудые хаража үзэхэдөө тэдэнэр дахяад лаблан баталаа.

Зүүн-Урда Азида, илангаяа Вьетнамда тохёолдоһон аюултай оршон байдал тухай хоёр тала һанамжануудаа мэдэлсээ. Вьетнамай Демократическа Республикын газарые бомбодолгые дары түргэнөөр, үгэ дуугүйгөөр болюулха, Вьетнамай асуудалые 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдэй үндэһөөр амгалан аргаар шиидхэхэ, хубияа харин хамааралсалгагүйгөөр шиидхэхэ эрхэ вьетнам арадта олгохо шухала гэжэ тэдэнэр тоолоно. Вьетнамай асуудалаар ДРВ-гэй ба США-гай түлөөлэгшэдэй хоорондо Парижда эхилһэн тусхай хөөрэлдөөнүүд эсэсэй эсэстэ тус асуудал амгалан ёһоор шиидхэлгэдэ хүргэхэ гэжэ найдажа байһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлһэн байна.

Араб оронуудта эсэргүүгээр Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулга хэһэнһээ уламжалан, Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон шангахан байдал хаража үзэгдөө. Араб гүрэнүүдһээ булимтаран эзэмдэһэн бүхы газарнууд дээрэһээ израиль сэрэгүүдые гаргаха гээшэ Дүтын Зүүн зүгтэ эб найрамдал һэргээн тогтоохо, бэхижүүлхэ гол, зайлашагүй эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ хоёр тала тоолоно.

Ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай асуудал шиидхэлгэ ехэ удха шанартай гэжэ тоолоходоо, ООН-ой Уставай ёһоор ядерна зэбсэгтэйшье, тиимэ зэбсэгтэй болоогүйшье бүхы гүрэнүүдэй аша туһые хамгаалжа шадахаар уласхоорондын тусхай договор түргэнөөр баталха шухала гэжэ хоёр тала тоолоһон байна.

СССР Афганистан хоёрой хоорондо хани ёһоной, үнэхөөрөөл хүршэ һайн харилсаануудай таарамжатайгаар хүгжэжэ байһанда гүнзэгы ехээр һаналаа ханажа байһанаа хоёр талын хоорондохи холбоо барисаанай асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсэхэдээ элирхэйлэн мэдүүлэгдэһэн байха юм. Социально-политическэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо али алиндаа ашатай туһатай холбоо барисаа тэгшэ эрхэтэйгээр байгуулха угаа ехэ арга боломжын бии байһые совет-афган харилсаанууд харуулжа үгэнэ. Хоёр ороной хоорондо хани барисаа хүршэ һайн ба али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхөөр шууд шиидэнги байһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлээ. Энээнэй тулада ехэ арга боломжо бии гэжэ этигэжэ байһанаа элирхэйлээ.

Афганистанай экономикые хүгжөөхэ гурбадахи табан жэлэй түсэбые дүүргэлгын үедэ СССР-эй ба Афганистанай королевствын хоорондохи харилсаа холбоон тухай 1968 оной февралиин 6-да Москвада гар табигдаһан правительстванууд хоорондын хэлсээе бэелүүлгэ хоёр гүрэнэй хоорондохи хани барисаа, үрэ ехэтэй харилсаа холбоо саашадань хүгжөөлгэдэ туһалха гээд хоёр тала тэмдэглэһэн байна.

Хоёр ороной арадуудай аша туһада зорюулан, Советскэ Союзай ба Афганистанай хоорондо хани ёһоной, бэе бэедээ этигэлсэлгэдэ үндэһэлдэг хүршэ һайн харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ Афганистанай хаан Мухаммед Захир Шах гэгшын Советскэ Союзда айншалга, һанамжануудаа туһатайгаар мэдэлсэлгэ шэнэ шухала туһа нэмэри боложо үгөө гэһэн этигэл коммюникегэй түгэсхэлдэ элирхэйлэн мэдүүлэгдэһэн байха юм.

Өөһэдтөө таарамжатай үедэ Афганистанда хани ёһоор айншалхыень Л. И. Брежневые, Н. В. Подгорные, А. Н. Косыгиниие хаан, афган правительство уряа. Эдэ уряалнуудынь баясхалантайгаар хүлеэн абтаһан байна.

(ТАСС).

КПСС—ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНА ПАРТИ МҮ

Коммунистнууд «...национальностьнуудһаа дулдыдадаггүй бүхы пролетариадай хамтын аша туһые тусгаарлан хамгаалдаг юм» гэжэ Маркс, Энгельс Коммунис партиин програмын түүхэдэ, анха түрүүн зохёохо-доо онсолон тэмдэглэһэн байдаг. «Мүлжэгшэдтэ эсэргүүсэн, шэнэ общество байгуулхын түлөө хэгдэдэг тэмсэлэй ангиин зорилгонуудтай, социально-экономическа эрхэ байдалай нэгэн адли, пролетариадай партиин нэгэдэлтэй байха шухала туладань, тэрэ интернациональна ёһонуудые баримталха ушартай болоно.

Советскэ Союзай Коммунис парти өөрынгөө гадаадын ба дотоодын политикые бэелүүлхэдээ, бусад аха дүү партинуудтай, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй бүхы отрядуудтай харилсаа тогтооходоо, эдэ гол ёһонуудта хододоо түшэглэдэг байгаа. Пролетарска интернационализмын үзэл бодол КПСС-эй парти доторой ажабайдалда, тэрэнэй хүгжэлтэдэ, партийна байгуулалтада али бүхы талаараа бэелнэ.

КПСС ехэ, орёо замаар ябажа, өөрынгөө зэргые бэхижүүлхын, интернационализмын үзэл суртал бэелүүлхын түлөө тэмсэлдээ үсөөн бэшэ бэрхэшээлнүүдые дабажа гараһан байна. Национальностиингаа хүдэлмэришэн ангиин гансахан лэ түлөөлэгшэ гэжэ өөһэдыень мэдэрхэ эрилтэ хэдэг, парти болон пролетариадай тус тус отрядуудые үндэһэ яһаарнь илгаруулан автономи байгуулхые эрмэлзэдэг элдэб националис шэглэлнүүд социал-демократи дотор Коммунис партиин Россида байгуулагдажа эхилхэ үедэ бии байгаа гэжэ һануулхада болоно. Жэшээлхэдэ, бундовецүүд, грузин социал-демокрадуудай хилын саанахи бүлэг, Армениин социал-демократическа хүдэлмэришэнэй парти имэ хараа бодол баримталдаг байгаа һэн.

Шэнэ түхэлэй марксис парти байгуулхын түлөө тэмсэхэдээ, организацине национальна гол ёһо баримталан байгуулха гээшэ интернациональна үндэһэ һууридань таараланагүй, хүдэлмэришэн ангиин хүсые бутаргаха ба һуларуулха ябадалда хүргэнэ гэжэ В. И. Ленин нэгэтэ бэшэ тэмдэглэһэн байдаг. РСДРП-гэй II съездын болохоо байхада бэшэһэн «Национальна асуудалаар тезисүүд» соогоо Ленин игэжэ бэшэһэн байдаг:

«Бүхы национальностьнуудай хүдэлмэришэдые пролетарска али бүхы организацинуудта нэгэдүүлхэ эрилтэ Россин экономическа болон политическэ бүхы эрхэ байдал социал-демократиин үмэнэ шухалашалан табина. Партиин байгууламжада федераци, национальна социал-демократическа бүлэгүүд байха ёһогүй, харин нютаг нютагай бүхы үндэһэ яһанай пролетариат нэгэдэлтэй байха, нютагай пролетариадай бүхы хэлэн дээрэ пропаганда ба агитаци ябуулагдаха, национальна алибаа онсо эрхэдэ эсэргүүсэн бүхы нацинуудай хүдэлмэришэд хамтаараа тэмсэхэ, нютагай автономи, организацинууд бии байха ёһотой».

Национальна асуудалые өөрынгөө политикын тон шухала асуудалнуудай нэгэн гэжэ тоолоходоо, Россин арадуудай тон олонхиин аша туһала тааруу тиимэ партийна программые большевигүүд-ленинецүүд зохёоһон юм. Энэ программын гол удхань нимэ: али бүхы национальна дарлалтые, тэгшэ эрхэгүй байлгые, аб адли бэшэ байдалые, национальна онсо эрхые гү, али хизаарлалтые эрид шууд шоо үзэн буруушааха, арадуудай бэеэ дааһан гүрэн боложо таһарха хүрэтэр өөрыгөө тодорхойлхо эрхые мэдэрхэ ябадал болоно. Тиихэдээ, социалис революци хэһэнэй, пролетариадай диктатура тогтооһоной үндэһэ һуури дээрэл национальна тэгшэ эрхэтэй болохо тухай арадуудай хэтэ үеын хүсэл эрмэлзэлгэ бэелүүлэгдэжэ болохо гэжэ большевигүүдэй парти онсолон тэмдэглэдэг һэн.

Нийтэ национальна парти боложо тогтоһон большевигүүдэй парти Россин бүхы пролетариадай интернациональна аша туһые аршалан хамгаалдаг байгаа. Энээн дээрэһээл партиин революционно эрилтэнүүдые элдэб үндэһэ яһатанай ажалшад үргэнөөр дэмжэһэн, социалис революцине бэелүүлгэдэ арад зон олооро хабаадалсаһан байдаг.

Агууехэ Октябриин илаһанай һүүлээр национальна политикын талаар КПСС-эй үмэнэ бэрхэтэй ба орёо зорилгонууд табигдаа һэн. Нацинуудай адли тэгшэ эрхые хуулита ёһоор соносхохотой хамта, экономическэ, политическэ болон соёлой талаар хүгжэлгэдэнь гээгдэнги арадуудта туһалжа, бодотоорнь тэгшэ эрхэтэ байдалтай болгохо шухала байһан юм. Мүн партийна байгуулгадашье национальна тэгшэ эрхэтэй байха гол ёһо бэхижүүлхэ хэрэгтэй байгаа һэн.

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ Коммунис партинууд Украинада, Белоруссида, Литвада, Латвида, бусад хэдэн совет республиканuудта байгуулагдаа һэн. Тэдэнэр бултадаа Россин большевигүүдэй нэгэдэмэл Коммунис партида ороһон байдаг. Тэдэ партинууд тус бүридөө пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үндэһэлэн байгуулагдаһан юм. Жэшээлхэдэ, 1918 онтой июньдэ байгуулагдаһан Туркестанай Компартида туркменүүд, узбегүүд, таджигууд, казахууд, киргизүүд, ородууд, татарнууд, грузинууд, украинецууд, латышууд болон энэ газар дээрэ ажаһууһан бусад үндэһэ яһатан ороһон байгаа.

Капитализмһаа социализмда орохо үедэ ангиин тэмсэл ехээр хурсадаһан байдаг. Тэрэ үедэ үндэһэ яһанай үзэл баримталха ябадал һэргээ. РКП(б)-дэ федеративна гуримаар ородог ами амяараа партийна организацинуудые байгуулха гэһ... гэнүүд тэрэ үедэ гараа б... гөөр тиимэ һэдэлгэнүүд ... нууд болон олонийтэ ажал... һөө дэмжэглээгүй һэн.

Парти доторхи национал... рилнүүд — дээрэнхы харх... нютагай национализм пар... XII съезднүүд дээрэ, мүн 1923 онуудта национальн... ликанууд болон областьн... рюусалгата хүдэлмэрилэг... тиин ЦК-гай хэһэн таба... дээрэ эрид шууд сохилго а...

Мүн тиихэтэй хамта, Ком... ти национальна районууд... даха хүдэлмэриин онсо ... хараадаа абалаг байгаа. Ре... нууд болон областьнуудай ... организацинуудые ... хүта... тулада 1918 ондо РКП(б)... сульманска организацинуу... Бюро байгуулагдаа һэн. ... рэ бюро 1919 ондо Зүүн ... дуудай коммунис органи...

РАЙКОМ БА КОММУНИСТНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Мүнөө сагта, үзэл сурталай фронт дээрэ үсад шанга тэмсэлэй боложо байһан үедэ совет хүн бүхэн марксизм-ленинизм шудалха уялгатай. Гансахан шудалалгаар хизаарлаха бэшэ, харин үдэр бүриингөө ажал хэрэгтэй холбон, зүб тобшололнуудые хэжэ һураха зэргэтэй. Энээн тухай КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд соошье, байгша оной апрель соо болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоолнууд соошье уншанаб-ти.

Тиимэһээ партийна организацинууд хүн зонтой холбоо барисаагаа улам нягтаруулха зэргэтэй болоно бшуу. Тиихэдээ суртал-хүмүүжүүлгын ажал ябуулхадаа, имагтал Ленинэй һургаалые баримталан, хүн бүхэниие туд тудтань түүхые байгуулагша гэжэ хараха ёһотойбди.

Гэхэтэй хамта марксизмын гол һудаһые гү, али нангин удхые алдаха хэрэггүй. «Марксизмын амин голынь, бүхы системэнь,—гэжэ В. И. Ленин бэшээ һэн, — дүрим бүхэниинь түүхын хараатай, ондоо юумэтэй зэргэсүүлэн, түүхын бодото дүршэлтэй холбон хаража үзэхые һургадаг. «(Зохёолнууд, 49-дэхи боти, 329-дэхи нюур). Энэ хадаа хүмүүжүүлгые общестын хүгжэлтын түүхэтэ шатануудтай нягта холбоотойгоор ябуулха гэһэн удхатай.

Марксизм-ленинизмые нийтэ зоной дунда нэбтэрүүлхэ эгээл мэргэн зэбсэгүүдэй нэгэн—партийна һуралсал. Һүүлэй үедэ партийна һуралсалые шэнэдхэн хубилгаһанай удаа марксистско-ленинскэ теори шудалалгада ажалшад шуналтай болонги. Манай райондо мүнөө жэлдэ арбан зургаан эхин политһургуули, марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха 135 һургуули, дүшэн тусхай семинарнууд хүдэлөө. Арбаад мянган хүн, тэрэ тоодо 5230 коммунистнар марксизм-ленинизм шудалжа байнхай.

Политхэшээлнүүдэй идейнэ удха шанар пропагандистнуудай мэргэжэлһээ дулдыдаха. Хоёр зуун ерээд пропагандистнараймнай хоёр зуун жараадынь дээдэ болон хүсэд бэшэ дээдэ эрдэмтэй: тэдэнэй олониинь багшанар, эрдэмтэд, захиргаануудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд.

Пропагандистнууд эрдэм һургуулитай хүнүүд ха юм гэжэ һанаагаа амарангүй, партийна организаци тэдэнэй юрэнхы бэлэдхэлдэ сагаа үргэлжэ анхаралаа табидаг. Пропагандистнарай теоретическэ бэлэдхэл, дүршэл шадабарине дээшэлүүлхын тула, гадаадын ба орон доторхи политика тухай республикын болон городой, районойнгоо хүн зоной зорилго тухай ходо тэдээндэ хэлэжэ байха шухала. Тиимэ газарнуудта пропагандистнарай ажал һайн үрэ дүн үгэдэг.

Жэшээ болгон, авиационно заводой партийна организациин дүршэл тухай дурдамаар. Эндэ пропагандистнарай һургуули бии. Алишье талаараа һайн бэлэдхэлтэй коммунистнарые нэгэдүүлдэг методическа совет олон жэлдэ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Шадабарияа андалдалга, пропагандистын түрүү дүй дүршэл тараалга муу бэшээр эмхидхэгдэнги, һарадаа нэгэ дахин 150—200 хэһэгээр «Пропагандист» гэжэ бюллетень гаргатдаг. «Пропагандистын үдэр» үнгэргэгдэдэг. Заводой политическэ гэгээрэлэй кабинет соо элдэб зураг, плакадууд, диафильмүүд, В. И. Ленинэй үгэнүүдые бэшэһэн пластинканууд болон бусад техническэ хэрэгсэлнүүдэй зүйлнүүд бии. Эгээл имэ дээрэһээ заводой политһургуулинуудай, семинарнуудай олонхидойнь хэшээлнүүд эмхитэйгээр, идейнэ талаараа ехэ һайнаар үнгэрдэг юм. Эндэ нүхэд Тетеринэй, Самойленкын, Шаглаевай, Ивашинниковай, Ермоловой болон бусад пропагандистнарай нэрые дурдамаар.

Партийна гэгээрэлдэ яһала олон арга, методууд хэрэглэгдэдэг болонги: асуудал ба харюунууд, хөөрэлдөөн, олоороо зүбшэн хэлсэлгэ, лекцинүүд гэхэ мэтэ. Эдэ арганууд алиниеньшье хэрэглэн, манай пропагандистнар хэшээл бүхэнөө һонирхолтойгоор үнгэргэхэ гэжэ оролдодог, орёо теоретическэ асуудалнуудые ойлгуулхын тула үзэжэ байгаа темээ ажабайдалтай холбоотойгоор хаража үзэдэг байхаар шагнагшадаа һургадаг.

Марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулиин хүтэлбэрилэгшэ Н. М. Гаськова (ЛВРЗ) шагнагшадаа һонирхуулжа шадана. Тэдэнэр социализмын политэкономи шудална.

Хэшээлэй үедэ нүхэр Гаськова социализмын экономическа хуули ёһые ойлгуулхадаа, үзэжэ байһан материалаа заводойнгоо экономическа ажабайдалтай холбон, шагнагшадайнгаа ухаан бодолые һайса гүйлгөөд абадаг. Тиимэһээ олон шагнагшадынь заводой цехүүдтэ экономическа асуудалаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг.

Жаран табадахи һургуулида коммунис хүмүүжүүлгээр теоретическэ семинарай пропагандист Л. М. Курдюкова шагнагшадайнгаа ухаан бодолой хүбшэргэй бүхэниие дайраад абаха зорилготойгоор уран зохёол, шүлэг, кино, хүгжэм хэрэглэдэг. Тэрэнэйнгээ хажуугаар пропагандист шагнагшадтаа зарим хэшээлнүүдээ даалгажархидаг. Зарим хэшээлнүүдынь олоной хүсөөр үнгэрдэг. Имэ ушарта шагнагшад бүхэн харюусалгаяа мэдэржэ, даалгагдаһан асуудалаараа һайнаар бэлдээд ерэдэг. Имэ ушарта шагнагшад тон сүлөөтэйгөөр хэн ямар асуудалые юун гэжэ ойлгооб, тэрэнээ андалдан хөөрэлдэдэг заншалтай. Пропагандист бага зэргэ нэмэлтэ оруулан, хөөрэлдөөе хэрэгтэй һаба руунь хүтэлхэ үүргэтэй.

Программа соо заагдаһан марксизм-ленинизмын классигуудай зохёол болон ондоошье политическэ литература дээрэ өөһэдөө хүдэлжэ эхилхэдэнь, шагнагшадтаа пропагандист туһалха уялгатай.

Ажал хүдэлмэридөө ленинскэ ёһо гээшые сахижа һураха гээл һаа, бидэнэр нэн түрүүн В. И. Ленинэй зохёолнуудта хандаха зэргэтэйбди. В. И. Ленинэй суглуулагдамал зохёолнууд 55 ботитойгоор табадахияа хэблэгдэһыень мэдэнэбди. Тэндэ 9000 документ багтаа, тэдэнэй мянгаадынь анхан түрүүшынхиеэ хэблэгдэбэ. Хэдэн миллион хэһэгүүдээр Марксын, Энгельсын, Ленинэй зохёолнууд хэблэгдэжэл байдаг.

Партийна организацинууд бүхы хэрэгтэй политическэ литературые библиотекэнүүдтээ суглуулжа, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые шудалдаг коммунистнартаа туһалха уялгатай ха юм.

Жэшээнь, авиационно заводой партийна библиотекэдэ 23 мянган ном бии. Тэдээнһээ гадна арбан нэгэн цехүүд политическэ литературатай. Хоёр мянгаад хүдэлмэришэд заводой библиотекэһээ марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури табигшадай зохёолнуудые абажа уншана. Мүн олон хүн өөрын библиотекэтэй ааб даа.

Өөрөө хайшан гээд ном дээрэ хүдэлхэб гэһэн эгээл мухэшэгүй жэшээ бидэндэ Ильич харуулдаг һэн. Тэрэ ном үзэхэдөө гү, али бэшэхэдээ айхабтар ехэ хүдэлмэри хэдэг байгаа бшуу. Жэшээнь, «Империализм хадаа капитализмын дээдэ шата мүн» гэжэ зохёолоо бэшэхын тула, зургаан зуу гаран ном, ерэн долоон журнал уншаа, шудалаа, хэрэгтэй юумэнүүдээ «Империализмын тетрадь» гэжэ нэрлэгдэһэн тусхай дэбтэр соо бэшэдэг байгаа. Бэлэдхэлэйнь дэбтэр соо (дүшэн гурбан хэблэлэй хуудаһанай хэмжээтэй!) 148 номһоо, ехэнхидээ хари хэлэн дээрэ толилогдоһон 232 статьянууд сооһоо хэһэгүүд, мэдээнүүд буулгагдажа бэшэгдэнхэй. Владимир Ильичэй өөрынь библиотекын каталог 8400 номой, журналай, газетын нэрэнүүдые бүридхэдэг. Өөрынгөө номууд, статьянууд, элидхэлнүүд соо Ленин хоёр зуу гаран уран зохёолой литература хэрэглэһэн байгша. Энэ хадаа манай агуехэ багша ямар олон юумэ уншадаг, ямар ехээр хүдэлдэг байтааб гэжэ харуулна ха юм.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтуулан, коммунист бүхэн тэрэнэй зохёолнуудые өөрынгөө түсэбөөр шудалжа эхилхэ ёһотой. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэһээ урид партийна организацинууд энэ асуудалые алишье талаһаань хаража үзэхэ уялгатай гэжэ һанагдана.

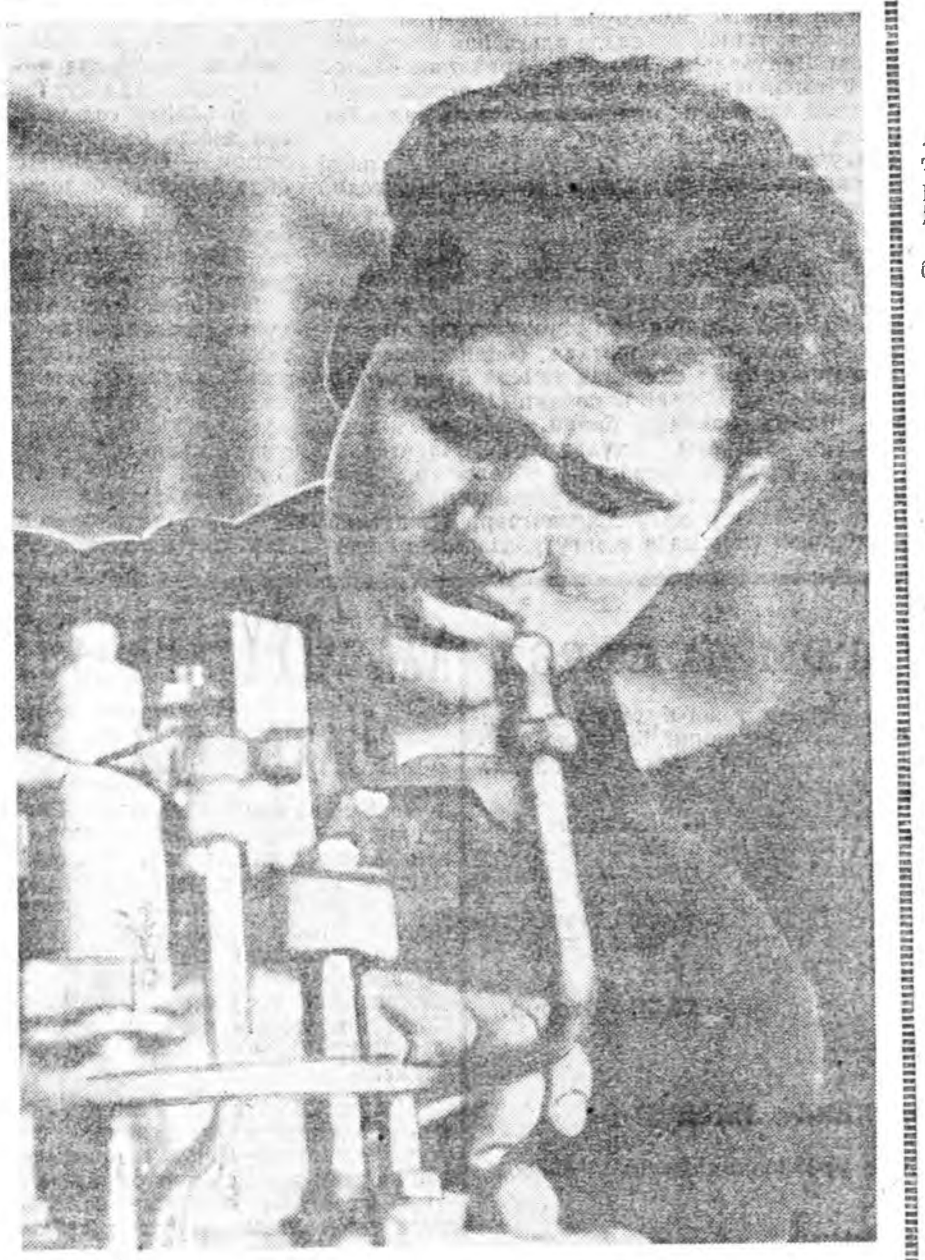
Һайн юумэнэй хажуугаар политическэ һуралсалда дутуу юумэнүүд бии. Зарим һургуули, семинарнууд үшөө идейно-теоретическэ талаараа доодо хэмжээндэ табяатай гэжэ тэмдэглэлтэй. Теоретическэ асуудалнууд хүсэ хүртэшэгүй орёо байна гэжэ шалтаад, зарим нүхэд политическэ литература оройдоо уншадаггүй.

КПСС-эй райкомой бюро апрельһаа соо марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха һургуулинуудай хэшээлнүүдэй идейнэ шанарые хаража үзөө һэн. Тиихэдээ, Улаан-Үдын станциин ресторанай һургуулиин дутуу дундануудые зааһан байна. Эндэ программна материалнууд хэшээлэй үедэ дан ехээр хуряамжалагдан үгтэдэг гэхэ гү, али шагнагшад марксизм-ленинизмын һургаалые дээхэнүүрнь хальмаад лэ үнгэрһэдэг байба. Политическэ литература өөһэдөө уншалга гээшэ тэдээндэ танил бэшэ.

Партийна болон комсомолой гэгээрэлэй эмхидхэлые һулаар табиһанайнгаа түлөө «Теплоприбор» заводой партийна организаци шүүмжэлэгдээ.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ иимэрхүү дутуу дундануудтай нэгэшье партийна организаци бү эбээг лэ. Юундэб гэхэдэ, мүнөө үедэ совет хүн бүхэнэй үзэл сурталайнгаа талаараа шангахан бэлэдхэлтэй байха эрилтэ сагнай табина бшуу. Тэрэ эрилтые бэелүүлгэдэ партийна һуралсалай үүргэ ехэ.

Л. БОЛДОНОВ,
КПСС-эй Железнодорожно райкомой секретарь.

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй приборнуудые шалгадаг мастерска участогай Герман Евсеевэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид байгша оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө эршэмтэй һайнаар ажаллажа байна. Тэдэнэр һара бүриингөө түсэб болзорһоонь урид дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Герман Евсеев. П. БУРМАКИНАЙ фото.

ХОЛОДОО НАЙДААД ҺУУЛТАГҮ...

Республикын колхоз, совхозуудай нуга сабшалан үрэжэл һайтай болгохо тухай партиин Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Совэдэй тогтоол Ахын аймагай зарим ажахынуудта бодото хэрэг дээрээ мууса бэелүүлэгдэнэ.

Жэшээ болгон, Обоото, Баян-Гол, Үрьёлог, Баруун-Гол, Мойлто, Хужар, Бэлэгшэбэй, Булаг гэдэг нуга сабшалангаар баян «Улаан Аха» колхозые абажа харая. Жэлһээ жэлдэ үбһэ ногооной ургасын бага абтадаг дээрэһээ бүхы малынь үбэл, зунгүй адуулгада ябадаг. Эндэхи адууһа мал үбэлэй хүйтэндэ мүлжэхэ хагданайнгаа хоморжоходо бургааһа, модоной мүшэр эдидэг. Үбэлдөө унагаажа малаа халуулха уляаһа, хуһаншье һүүлэй жэлнүүдтэ артелиин газар дээрэ үсөөрэнхэй юм.

Имэ ушарай тохёолдобошье, сабшалан һайжаруулжа, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр тарижа, нийтын мал тэжээлээр хүсэд хангаха хүдэлмэри артельдэ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагданагүй. Жэл бүри ёһын тулада нэгэн-хоёр хүндэ хүрзэ барюулжа, сабшалан уһалагты гээд гаргадаг заншалтай. 1967 ондо луговод К. Р. Мункоевой эртэ хабар уһалаад ургуулаа боложо байһан зүлгэ ногоон дээрэнь май һарын хорёод болотор артелиин мал бэлшээһэн байна. Игэжэ малай гэшхэдэһэн болоһон сабшалангһаа гектарай 9 центнер үбһэн арай шамай гараа һэн.

Үнгэрэгшэ үбэл үхэр о... оройдоол 1,5—2 центне... бэлдэжэ, малаа турааһан ... хоз мүнөө жэл одоол саб... бэлшээриеэ һайжаруулха ... республика дотор соносх... хоёр һарын туршада гори... хүдэлмэри ябуулха ёһотой... Теэд энээнэй орондо Са... Булагай, Бэлэгшэбэйн саб... гуудые гансал Лопсон-Ни... тагаевта даалгажа, түүн... һөө бэшэ юумэ үгэнгүй ... гаргаһан байна.

Жалга, нугануудтаа эз... хандажа, ургасыень һай... хые оролдодоггүй дээрэһ... колхозой адууһа малай а... мэшье тулюур. Хэрбээ эн... нинэй нэрэмжэтэ колхозой ... шадай 1967 ондо 924 к... һү үнеэн бүриһөө һаа... «Улаан Аха» колхозой ... һаалишан бүхэли жэл се... доол 600 литр һү үнеэ... һаагаа. Бэлшээри мүүтай... ложо тус ажахын мал ш... лоһонһоо хойшо тура... һаамхай үнеэдынь шэрг... Нэмэлтэ тэжээл үгэхэ гэ... баарынь хүртэдэггүй.

Аха нютагай холод... байнгүй, харин газар... ёһоор хандажа, техник... сабшалан, бэлшээрие... руулаад, зелёнко гэжэ г... таринггүй, харин тэжэ... ургамалнуудые тарида... «Улаан Аха» колхоз ш... малда хүсэд хүрэхэ тэжэ... жэ шадаха.

Д. ДУГА...
худөө бэ...

Табан жэлые—болзорһоонь урид

ДЭБЖЭЛТЫН ЗАМААР...

Урагша хойшоо гонзойһон уужам салуу цехүүд. Дандаа сагаан халаад, мүн лэ сагаан тооробшо малгай үмдэнхэй эхэнэрнүүд сүлөө тухагүй ажаллажа байна. Эдэнэй дунда үни удаан хүдэлһэн, үнэн шударгы ажалаараа олондо этигэлтэй, хүндэтэй болоһон бригадирнууд, коммунис ажалай ударнигууд Анастасия Михайловна Головина, Мария Никандровна Дунаева, гол цехые даагша, Улаан-Үдын аймагай Совэдэй депутат нүхэр Брянская болон бусад алдартай суутай хүнүүд бии. Эдэнэр яһала олон залуушуулые һургажа, ажалайнгаа дүрыень олохо хэрэгтэ тэдэндэ үнэн зүрхэнһөө туһалжа байдаг.

Алишье цех соо ороод, хайшаашье харахада,—арюун сэбэр, хамаг юумэн хуу баран тааруу зохид. Тиимэһээ шадаал һаа һайнаар ажаллаһайб»—гэжэ хүн бүхэнэй хүсэл зориг бадаруулмаар оршон байдал үзэгдэнэ. Тиимэ һэн хойнонь ажал хүдэлмэришье урагшатай һайнаар ябаха ушартай болоно ха юм.

Ивалга тосхоной кондитерска фабрикын мүнөө үеын амжалтанууд тухай хөөрэхэһөө урид, хоёр гурбан жэлэй саада тээ тэндэ ямар байдалтай байһан тухай дурдангүй гарахын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, фабрикын коллектив партийна организациингаа хүтэлбэри доро һүүлэй үедэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, продукциин шанар һайжаруулхын түлөө горитой юумэ хэжэ, бүтээжэ шадаа.

Һаял даа, урзанда жэл болотор «Бараа абаашаһан машинамнай баһал тэрэ хэбээрээ бусажа ерээ. Наймаанай организацинууд манай конфетэ, пряник абахаһаа арсана» гэһэн шэхэндэ хажар, сэдьхэлдэ алдаряатай үгэ хүүр эндэ ходол дуулдадаг байһан. Энээн дээрэһээ боложо, склад соонь эд бараанай дүүрэн хэбтэжэ байбашье һаань, тус фабрика мүнгэ зөөриин талаар тулюур байдалда ородог һэн.

Фабрика мүнөө тад ондоо байдалтай. Эндэһээ бараа абаашаһан автомашинануудые заводой хашаа сооһоо гаргахадаа, тэрэниие һөөргэнь асарна хаяа гэжэ юрэдөө һанаашархахаяа болиhхой. Ивалгын фабрикын элдэб янзын амтатай конфетэнүүд болон пряникууд хаа хаанагүй магтаалтай боложо, абаашаһан лэ газартань ехэ дуратайгаар угтан абана.

«Ихэдээ ямар ушар байдал дээрэһээ имэ хубилалта болоһон байгааб?» гэһэн асуудал гараха болоно ааб даа. Түбхын түрүүндэ, фабрикын дирекци, партийна болон профсоюзна организаци бүхы ажал хүдэлмэреэ үндэһөөрнь шэнэдхэн табиха гэжэ шиидхээ. Тиигээд амтата эдеэ бүйлүүлдаг цех соо электрын пээшэн табигдаа һэн. Урдань түлеэгээр халаагдадаг хуушан пээшэндэ орходоо, электро-пээшэнэй бүтээсэнь һураггүй ехэ боложо, онсо һайнаар болгооһоо гадна, эндэ хүдэлдэг хүнүүдэй бар хүсөөр хэгдэдэг ажал нитээд хүнгэн болобо.

Үйлэдбэриин цехэй шэнэ байшан бодхоогдожо, тэндэ зургаан автомат тодхогдоо. Энэмнай элдэб карамель гаргадаг мүнөө сагай оньһон түхеэрэлгэтэй.

Зүгөөр тэндэ ажаллажа байдаг хүнэй үнэн зүрхэнһөө оролдоогүй һаань, ямаршье һайн станок-машина туһа болохогүй ха юм даа. Эгээн шухалань юуб гэхэдэ, коммунистнууд, комсомолшууд түрүүтэй бүхы хүдэлмэришэд бүтэдөөрөө фабрикынгаа нэрэ хүндые дээшэнь үргэхын түлөө хамсыгаа шамажа оролсоһон байгаа. Тиихэ зуураа продукциин шанар һайжаруулха тухай асуудал хүн бүхэнэй гол зорилго болоо.

Игээд байхада, хүдэлмэришэдэй техническэ эрдэмдэ һураха гээшэ айхабтар ехэ удхатай байшоо. Тэрэ үедэ гол үйлэдбэридэ байһан 80 хүн тусхай программаар һуража гараа һэн. Тиихэдэ сугтаа хүдэлжэ байдаг нүхэдынь, үйлэдбэриин түрүүшүүл тэдэнэй багшань боложо, хайшан гээд гайхагай бэрхээр ажаллаха тухай ойлгосотой һонорооор хэлэжэ, заажа үгэһэн байна. Игэжэ ажал дээрээ хүдэлмэришэдэй һургуули гараха үедэ мастер нүхэр Брянская гуша гаран хүдэлмэришэдые түрүү ажалай арга оншодо һургаба. Тэрэшэлэн бригадирнууд Головина, Дунаева гэгшэд эндэ ажаллахаяа һая ерэһэн залуушуулда яһала ехэ юумэ заажа үгэһэн байха юм.

Фабрикын коллектив бүтээн гаргадаг продукциингаа шанарыень дээшэлүүлхын тулада үйлэдбэриин технологиие нарижуулан һайжаруулна. Үнгэрһэн 1967 ондо арбан зургаан шэнэ түхеэрэлгэ тодхожо, ашаглалгада оруулһан байгаа. Гэхэ зуура эдэ бүгэдые бүхэли табан жэлэй туршада соо бэелүүлхэ гэжэ хараалагдаһан байгаа бшуу. Тиигээд байхадаа, олон янзын конфетэ, карамель, ирис, печени, пряник гэхэ мэтые һайн шанартайгаар бүйлүүлэн гаргаха аргатай болоо.

Фабрика дээрэ хүдэлдэг уралан нарижуулагшад ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ мүн лэ өөһэдынгөө хубитые оруулжа байнхай. Тэдэнэй дурадхалнуудые үйлэдбэридэ хэрэглээд байхадаа, нёдондо жэлдэ фабрикань хэдэн арбаад мянган түхэриг мүнгэ алмаха аргатай болоо һэн.

Игэжэ олоной оролдолгын хүсөөр тус фабрика дэбжэлтын замда гараһан түүхэтэй.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь таба һараар урид дүүргэжэ, тиин 1500 тонно ... зүйлнүүдые түсэбһөө га... гаха, продукциин ша... һайжаруулха, амтата эд... рёод ондоо шэнэ зүйлнү... гадаг болохо, 200 мян... шо бэшэ түхэриг сэбэр а... оруулха гэжэ фабрикын ... ришэдэй абаһан социал... соо хэлэгдэнэ.

Октябриин револю... баярай үнгэрһэн жэл... хүдэлмэришэдэй дунда ... мүрысөөнэй сог зали ... хурсаар бадарһан бай... үедэ фабрикын партийна ... заци болон үйлэдбэри ... далжа байһан коммунис... мүрысөөе шадамар бэр... ридаһан байна. ... Брянскаягай хүтэлбэри ... сагай табин жэлэй ойн ... тэ бригада хэзээ бүхэ... жэ ябадаг. Тэрэ бригад... нис ажалай хүндэтэ н...

Анастасия Головина... дашье үдэр бүриингөө ... рие ходо үлүүлэн дүүр... хадаа мүн лэ Совет за... жэлэй ойн нэрэмжэтэ б... һэн хүндэтэ нэрэ зэрг... хэй. Игэжэ ажалдаа ... үйлэдбэриин түрүүш... олон бии. Имэ элдэб... гээр ажалладаг хада... фабрикын коллектив ... жэлдэ КПСС-эй обком... дай АССР-эй Верхов... Президиумэй, Министр... ведэй болон профсою... ластной Совэдэй дураса... гаар шагнагдаһан бай...

Зүгөөр энэ жэл... кын коллективэй ажал... бууралгүй, социалис м... сог зали улам бадарһаар ... хай. Тиимэһээ 1968 он... дэхи кварталай дүнг... фабрика республика... дохи һуурида гараа... дээ гурба һарынгаа ... процент дүүргээ бол... Дам саашаа, үнгэрһэ... рынгаа түсэбтэ дааг... процентдэ хүргэбэ. Гэ... тэдэнэр гансахан тоо ... байдаг бэшэ, мүн ... шанаршье эли бодо һай...

Игэжэ Ивалгын ко... фабрикын коллектив ... жэлтын алдарта замда... жэ гараад, түүхэтэ та... түсэбые болзорһоонь ур... хын тула аһан шадал... дожо байнхай.

В. ГАЛД...
Ивалга нютаг.

АДУУН ҺҮРЭГ. Энэ зураг Актюбинска областиин «Кенкиякский» совхоздо буулгагдаһан юм. Энэ ажахыда 2 мянга гаран адуун тоологдоно.
ТАСС-ай фото.

..., харин 1921 ондо тюркскэ ...дунда агитаци ба пропа...ша РКП(б)-гэй ЦК-гай дэр...эй бюро тэрэ болгогдоо бэ...гай тариашад, батраагуу...эзоборилогшодой түлөөлэг...рида абаха хүнгэлэгдэhэн ...тиин XIII съездээр тогтоог-

...социалис ёhoop индустри...аданай Россин заха хи... ажаhуудан арадуудай ад...айзалые усадхалга нацио...публиканудта хүдэлмэри...ин хүгжэхэ, бүрилдэн бии ...далые схээр түргэдхөө. ...олюциин урда тээ Казах... мянган хүдэлмэришэн бии..., нэгэдэхи табан жэлэй ...дэнэй тоо 600 мянга ша... тоодо казах яhанай хүдэл...32 мянга) болоhон байдаг.

...р нютагуудтахи партиина ...нуудай саашанхи ургалта.... Эдэ организацинууд ню...hатанhаа ургажа гара...удые өөhэдынгөө зэргэдэ ...ти дотор хүдэлмэришэдые ...ог байгаа.

...ндэ, 1922 онhoo 1937 он хүрэтэр Украинада коммунистнуудай тоо 5,4 дахин, тэрэ тоодо украин яhанай коммунистнуудай тоо 13 дахин, Белоруссида тус тустаа 6 ба 18 дахин, Казахстанда — 6 ба 75 дахин, Татарта — 6,8 ба 14,5 дахин. Удмуртда — 4,9 ба 9,9 дахин гэхэ мэтээр коммунистнуудай тоо олон болоhон байха юм.

Мүнөө үедэ Советскэ Союзай Коммунис парти өөрынгөө зэргэдэ 13 миллион 180 мянган коммунистые нэгэдүүлдэг. Партийна организацигүй ямар нэгэн горитойхон коллектив, участок СССР дотор үгы шахуу болонхой.

КПСС-тэ мүнөө союзна республиканудай 14 Коммунис парти, хизаарнуудай долоон. 133 областной парторганизаци (тэрэ тоодо 28 автономито республика болон областиин, 10 национальна округой партийна организацинууд) ороодог.

Национальна Коммунис парти бүхэн өөрынгөө республика бүхэндэ экономическа болон соёлой хүгжэлтые залан хүтэлбэрилдэг, өөрынгөө арадые үзэл сурталай талаар хүмүүжүүлдэг байна. Бүхы национальна компартинууд СССР дотор коммунизм байгуулха хамтын нэгэн адли программатай ба зорилготой юм.

СССР-эй арадай ажахын нэгэн гү... үндэhөөр национальна республиканудай экономическа хүгжэлтэ бэелүүлэгдэдэг. Аха дүү арадуудай түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалис соёл культура бүхы совет обществын ухаан бодолой баялиг болодог юм. СССР-эй ажалшан арадуудай, тэрэнэй коммунис партинуудай үзэл суртал марксизм-ленинизм болоно. Ушар тиимэhээ национальна компартинуудта тус тустаа зорын программатай, уставтай байхань шухала бэшэ юм. Ямаршье национальность байhанhaa дулдыдангүйгөөр бүхы совет коммунистнууд партийна журам сахиха уялгатай.

Коммунист бүхэн өөрынгөө социалис нациин хүбүүн байхатаяа нэгэн хамта, тэрэ хадаа партиин хүбүүн, тэрэнэй сэрэгшэ, коммунист-интернационалист юм. Тэрээндэ өөрынь арадай, мүн Советскэ Союзай ямаршье арадуудай аша туhа аб адляар хүндэлэгдэдэг, дүтэ ба ойлгосотой байдаг. Манай партиин хүсэн, манай олонациональна Совет гүрэнэй, манай совет арадай хүсэн энээндэ юм» гэжэ партиин XXIII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай хэhэн тоосоото элидхэл соо хэлэгдэнэ. Советскэ Союз дотор ниитын ажабайдалай бүхы талын интернациональна шэнжэтэй болоhон байна. Совет арадуудай экономическа болон культурна харилсаа холбоон бүри нягта ба олон янзын болоно. Ажалай социалис хубаарилга, үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлтэй болгохо ба хамжан ажаллаха хэрэг илангаяа ургэдэнэ.

Хүнүүдэй түүхэтэ шэнэ нэгэдэл байгуулагдаад, амжалтатайгаар хүгжэжэ байна. Национальна соёл культуранууд бэе бэеэ улам баяжуулна. Олонациональна совет арадай түрүү ... КПСС ябана. Тэрээнэй ...дэ Совет ороной 131 наци болон үндэhэ яhатанай ажалшадай түлөөлэгшэд нэгэдэнхэй.

Партийна организацинуудай интернациональна удха шэнжэтэй боложо байhаниие иимэнүүд баримтанууд гэршэлнэ. 1927 ондо Грузиин Компартида 46 үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд оронхой байгаа haa, 1965 ондо 75, тиихэдэ Казахстанай Компартида тус тустаа 54 ба 101 үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд ороhон байба.

Национальностьнуудай түлөөлэгшэ КПСС-эй съездүүд бүхэндэ жэлhээ жэлдэ олон болоно. Хэрбээ партиин XIX съездэ 37 национальностиин түлөөлэгшэд хабаадаhан байгаа, XXI съездэ — 52, XXIII съездэ—59 национальностиин түлөөлэгшэд hунгагдаhан байна. Мүн национальна Компартинуудай национальна съездүүдэй делегадуудаар бүри олон үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд hунгагдадаг болоо. Съездүүдэй хоорондо партиин дээдэ орган болодог КПСС-эй ЦК-гай составта СССР-эй бүхы томо национальностьнуудай түлөөлэгшэд оронхой байдаг.

Нэгэн адли эрмэлзэлгэтэй, нэгэн адли зорилгонуудые шиидхэдэг совет коммунистнууд түбэй гү, али нютагуудай зургаануудташье, партиин хүтэлбэрилхы органуудта гү, али олон эхин партийна организацинуудташье нягта жагсаалтайгаар, коммунизмын агууехэ уг зорилгодо хизааргүйгөөр үнэн сэхээр ажалладаг байна.

Тамара МАТВЕЕВА,
философиин эрдэмэй кандидат.
(АПН).

Хамтын зөөри химгадаха, арьбалха

АРАДАЙ ЗӨӨРИ ҮРИГШЭДЫЕ ЭЛИШЭЛХЭ

Арадай зөөридэ гар хүрэhэн хүн хадаа манай ниитэ хэрэгэй дайсан гэжэ тоологдодог. Социалис зөөри нарин нягтаар сахиха гээшэ бултанаймнай нангин уялга болоно. Энэ талаар hүүлэй үедэ Загарайн аймагта горитой хүдэлмэри ябуулагдаа. Гэбэшье арадай зөөри хайра гамгүйгөөр үридэг, хулгайллаг ябадалнууд үшөөл үзэгдэhөөр.

Загарайн аймагай райпотребсоюз (түрүүлэгшэнь нүхэр Баглаев, ахамад бухгалтерынь нүхэр Попов) гансахан 1967 оной туршада соо 21 мянган түхэригэй гарзада ороhон байна. Эдеэ хоолой муудаhан, гутаhан дээрэhээ үнэгүй сэнгээр худалдажа, хэдэ мянган түхэригөөр гүрэниие гарзада оруулна.

Онохойн ОРС-до (начальнигынь нүхэр Воробьев, ахамад бухгалтерынь нүхэр Айкашева) 1968 оной түрүүшын квартал соо найма дахин гүрэнэй зөөри үриhэн, хулгайлhан ябадал элирүүлэгдэв.

Онохойн ОРС-ын магазичиие даагша Таисия Степановна Афанасьева хэдэн жэлэй туршада хулгай хэжэ байhанаа баригдаа. 6 мянган түхэригэй юумэ үбэршэлhэн байба. Шалгалта хэгшэдэй hэргэг бэшэ ябадалые hамбаашалжа, шалгалтын эхилхэлээр ондоо магазинуудай наймаашадhaa мүнгэ урьhaap абажа, нюдыень бүглэдэг байшоо. Тус ОРС-ын магазинуудай наймаалагшадай дунда бэе бэеэ «абарха» гурим үнинэй дэлгэрэнхэй. Энээн дээрэhээ боложо, гаргаhан үри шэринь саг соогоо элирүүлэгдэнгүй үлэшэнэ. № 5 магазиниие даагша Карбаинова иимэрхүү хуули буса ябадал гаргажа байhанайнгаа түлөө сүүдэй урда зогсохо болоо.

Арадай зөөридэ хүн бүхэнэй эзэн ёhoop хандаа haaнь, иимэ ехэ үрилтэ болохогүй hэн. Энэ талаар олон дутагдалнууд ушарна. Үнгэрхэдөө зарим нэгэн хүнүүд хулгайшадта туhалдаг байна.

Үнгэрэгшэ жэлэй hүүл багаар Элхиин складhaa 1700 түхэригэй юумэн хулгайда ороhон юм. Тэд хэн хулгайлhан байгааб? Баазын харуулшан Воропаева Хандагатайн леспромхоздо хүдэлдэг үбгэнтэеэ хамта хулгай хээд баригдаа бшуу. Воропаева Басов хоёрой хулгай хэhэн тухай Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэн Лобастов мэдэжэ байгаад, хуулида дуулгахын орондо тэдэндэ туhалhан, архиинь уулсаhан байба. Царева, Черенков, Копеткин гэгшэд Воропаевагай хулгайлhан юумэнүүдые үнэгүй сэнгээр худалдажа абаад, абяагүйнүүд ябаа. Энээнhээнь болоржо, мүрдэлгын хүдэлмэри унжагайраа. Хулгай хэгшэдые халхалжа далдалжа байhанайнгаа түлөө Лобастов 5 жэлээр. Черенков 4 жэлээр эрхэеэ хаhагдаhан байна.

Хабартаа хашанха хүйтэн байжа, олохон колхоз, совхозууд малай үбhэ тэжээлээр дуталдаа. Гэхэ зуура зарим нэгэ hэшхэлгүйшүүл малай тэжээл хулуухаhaa тунхаридаггүй байна. XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Тарамынов энэ оной мартда 3 мэшээг комбикормо хулуугаад, Элхиин станцида байдаг эрхэтэд Урусова, Родионова, Шурыгина гэгшэдтэ нэгэ нэгэ мэшээгээр худалдажархёо.

Энэ гэмтэ ябадалайнгаа түлөө Тарамынов 3 жэлээр эрхэеэ хаhагдаа. Урусова, Родионова, Шурыгина гэгшэдэй хүдэлжэ байhан коллектив зохихо хэмжээ абаа.

Арадай зөөридэ хомхойрогшодтой хайра гамгүйгөөр тэмсэхэ саг тулаа. Гэбэшье зарим эмхи зургаанудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд «багахан хулгайда» hаналаа табингүй, хэрэгсээнгүй байдаг заншалтай. Жэшээлхэдэ, магазинай наймаашадай 50 түхэриг урихэдэ гү, совхозой малшанай хахад бухал үбhэ хулуухада хэрэгсээхэгүй гээшэ ехэ хойшолонтой. Иимэ ябадалтай эбсэхэ ёhогүйбди.

Эдэ бүхы дутуу дунданудай хажуугаар нюдөө аняад гараха эрхэгүйбди. Энэ талаар арадай хинагшад ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Ниитын хүсэ зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ шухалын шухала зорилго болоно.

Арадай зөөри нарин нягтаар сахиха—бултанаймнай уялга.

В. ДМИТРИЕВ,
Загарайн аймагай прокурор.

...ХОСЛОВАКИ

...түлишөөр хүдэлдэг ба ...эктростанцинууд Чехословакиин энергетическэ нэгэдэмэл ... бүри түтэлдэр хүсэтэй ... Чехиин баруун-хойто хү...лишөөр хүдэлдэг олон ...станци баригдаха юм. Эн...гдаха түлишөөр хүдэлдэг ...ростанци 5,5 миллион киловатт шахуу хүсэтэй байха. Тэ... баруун-хойто бассейнэй хү...рhэнэй уурхайн түлишэ ...хэ юм. Түлишөөр хү...нэ электроцентральнууд ...болон Моравида бохгодо.... Тэдэнэй заримаанинь ...болон Советскэ Союзhаа ...ан нүүрhэ хэрэглэхэ.

...ба Вага мүрэнүүд дээрэ ...дроэлектростанцинууд ба... байнхай. Хойто далын ...мүрэнэй уhанай хүсые ... проектнүүд зохёогдо... ...Чехословакиин ядерна эн...ергетикын түрүүшын предприяти ...ахи «Богунице» гэжэ ...электростанци баригдажа ...шөө хэдэн атомна станци ...проектнүүд зохёогдонхой.

КУБА

...ай тростник хуряаха, ... мүнөөнэй наймадахи ...фрын үедэ таба миллион ...аар гартагдаа. Эды ше...энэй саахар ехэ ган га...олоошье haaнь, абтаhан ... «Гранма» газетэ тэм... байна.

* * *

...ическа ба научно-техни...лсаа холбооной талаар ...юон ГДР-эй түлөөлэгшэд...hэн хамтын комиссиин ... сесси дүүрэжэ, прото... табитдаа. Ашаіта малта..., саахарай, хүнгэн, эдеэ ...агаhанай промышлен...талаар хоёр ороной хоо...рилсаа холбоо хүгжөөхэ ...ээн баталагдаhан бай... «Гранма» газетэ мэдээсэ...

ВЕНГРИ

...ин уран зохёолшодой ...правлениин үргэн засе...ншдэ болоо. Венгриин ...хүдэлмэришэнэй партиин ...гэдэхи секретарь Я. Ка...

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

...дар заседани дээрэ үгэ хэлээ. Дотоодын ба гадаадын политикын шухала асуудалнууд тухай заседанида хабаадагшадта тэрэ дуулгаа, соёл культурын байгуулалтын асуудалнууд тушаа тогтожо хэлээ.

ГДР

Июниин тэн багаар Лейпцигтэ болохоёо байhан таряашадай 10-дахи съездэ бэлдхэхэдээ, ГДР-эй хүдөөтэй ажалшад үйлэдбэриин талаар ехэ үүсхэл олоороо гаргаа. Бүхы орон дотор үнгэрэгдэhэн таряашадай 194 районно конференцинүүдтэ хабаадагшад съездэ өөhэдынгөө делегадуудые эльгээхэ юм. ГДР-эй хүдөө ажахын үмэнэ табигдажа байhан зорилгонууд хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативуудта, арадай ажахынуудта, хүдөө ажахын продукци буйлуулдаг предприятинуудта болоhон суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин, эдеэ хоолой промышленностиин асуудалнуудаар республикын бүхы округуудта соведүүд hунгагдаhан байна.

Республикын 20 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан мүрысөөн ГДР-эй хүдөө ажахыда үргэнөөр дэлгэрнэ.

* * *

Республикын шэнэ Конституциин баталагдаhанай hүүлээр ГДР-эй Арадай палатын нэгэдэхи заседани июниин 10-да Берлиндэ нээгдээ. Түсэблэлгын, баланс зохёолгын, предприятинуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ шэнэ гуримуудые; юрэнхы эрдэмэй дунда политехническэ hургуулиин 10-дахи классуудай шэнэ hуралсалай түсэбүүд болон заалгын методикын үрэ дүнгүүд тухай; арадай гэгээрэлэй нэгэн ниитэ социалис гурим дотор профессиональна hуралсал эмхидхэхэ гол шэглэлнүүд тухай, ГДР-эй ниитын сүүдүүд тухай хуулиие; арадай полициин эрхэ ба зорилгонууд тухай хуулинууд болон бусад тухай элидхэлые депутадууд хаража үзэхэ байна.

ПОЛЬШО

«Польшын литература социалис Эхэ орондоо алба хэнэ» гэhэн уряатайгаар Катовицада баруун ба хойто газар нютагуудайнь уран зохёолшодой XI съезд болоо.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ПОРП-ын Катовицка воеводствын комитедэй нэгэдэхи секретарь Эдвард Герек үгэ хэлэхэдээ, Польшын литература арадай ажабайдалтай нягта холбоотой байха ёhотой гэжэ онсолон тэмдэглээ.

Хүнүүдэй баатаршалга тухай, тэдэнэй Эхэ орондоо дурлалга тухай, шэнэ Польшын түлөө манай арадай шэн зоригтойгоор тэмсэдэг тухай сэдьхэл хүдэлгэмэ темэнүүдээр бэшэхые оролдодог диилэнхи олонхи уран зохёолшодой зохёохы хүсэлэл оролдолгые парти ехээр хүндэлэн дэмжэдэг гээд тэрэ хэлээ.

Поляк арадта, социалис байгуулалтада алба хэхээр эрмэлзэжэ байhанаа уран зохёолшод нэгэн дуугаар баталан абаhан резолюцяараа гэршэлэн харуулаа.

РУМЫНИ

Румынида хабарай сагай модо hуулгалгын дүнгүүд гэхэдэ, 42.500 гектар талмай дээрэ шэлбүүhэтэ болон-букова залуу модонууд hуулгагдаа.

Ороной байгаалиин баялигые аршалан хамгаалха, арьбадхаха хэрэгтэ эндэ ехэ анхарал хандуулагдана. Эдүүриин газарые хамгаалха, ашаглаха тухай тусхай хуули haяхан баталан абтаа.

Ой модоной талаар Европодо (СССР, Швеци ба Финляндиин hүүлээр) 4-дэхи hууриие Румыни эзэлнэ.

Румынида баригдажа байhан Галацка металлургическа комбинадта булад хайлуулга эхилээ.

Эндэ булад хайлуулдаг заводой нэгэдэхи конвертер ашаглалгада үгтэhэн байна. Мүнөө жэлдэ үшөө хоёр конвертерэй ашаглалгада үгтэхэдэ предприяти 1.250.000 тонно булад хайлуулдаг болохо. 1970 ондо заводой хүсэ шадал хоёр дахин нэмэхэ.

ЮГОСЛАВИ

Босни ба Герцеговина республиканудай газар дээгүүр урдан гарадаг Рама мүрэн дээрэ энэ мүрэнэй нэрэ зүүhэн томо гидроэлектростанци баригдажа байнхай. Неретва мүрэн дээрэ «Ябланка» гэжэ гидростанци хүсэд шадалаараа хүдэлдэг болонхой. Эдэ хоёр мүрэн дээрэ хамта дээрээ нэгэ миллион шахуу хүсэтэй хэдэн электростанци баригдаха. Нэгэ жэлэй туршада соо 4 миллиард үлүүтэй киловатт-час электроэнерги тэдэ гаргаха юм.

(ТАСС).

Монголой Арадай Республикада аяншад болон элдэб янзын ашаа шэрэхын түлөө самоледууд ехээр хэрэглэгдэдэг болонхой. Ороной түб хотоhоо бүхы аймагуудай центр болон олонхи сомонуудта хүрэтэр самолёдууд ниидэнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хүбсэгэл аймагай Улаан-Уула тосхондо самолет ерээд байна.

ТАСС-ай фото.

ООН-ной Генеральна Ассамблей дээрэ

НЬЮ-ЙОРК, июниин 13. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблей өөрынгөө пленарна заседани дээрэ ядерна буу зэбсэг тараахагүй тухай уласхоорондын договорой проект hайшааhан резолюциие үсэгэлдэр олонхиин дуугаар баталан абаа. Мүн энээниие буруушаажа, Танзаниин, Албаниин, Замбиин, Кубын делегацинууд голосовалhан байна. Тиихэдэ Гвинейн, Индиин, Малавиин, Малиин, Мавританиин, Нигериин, Португалиин, Руандын, Саудовска Аравиин, Сьерра-Леониин, Испаниин, Угандын, Алжирай, Аргентинын, Бразилиин, Бирмын, Бурундиин, Центральна Африканска Республикын, Конгын (Браззавиль), Франциин, Габоной делегацинууд hаналаа мэдүүлээгүй байшоо. Баhа, Камбоджын, Гамбиин, Гаитиин, Доминиканска Республикын делегацинууд суглаанда байлсаагүй.

Совет делегациие толгойлогшо В. В. Кузнецов голосованиин болоhоной hүүлээр үгэ хэлэхэдээ, ядерна буу зэбсэг тараахагүй тухай договорой проект зохёохо, зүбшэн хэлсэхэ, үгэеэ нэгэдэхэ тушаа үни удаан сагта хэгдэhэн орёо ехэ хэрэг бүтээhэн hайн үрэ дүн голосовани гаргаба гэжэ хэлээ.

Договорой проектые hайшаан баталалга хадаа үлэмжэ аюулгүй, бата найдамтай эб найрамдал түйлахын тулада, hүйдхэл ехэтэ ядерна дайн сэрэгэй аюул зөөлэрүүлхэ зам дээрэ горитой алхам боложо үгэнэ гээд тэрэ тэмдэглэнэ.

Энэ договорто түргэнөөр гараа табижа баталха гэhэн уряатайгаар ООН-ой энэ үндэр ехэ ендэр дээрэhээ бүхы дэлхэйн гүрэнүүдтэ совет делегаци хандана гээд В. В. Кузнецов дүүргэбэ.

Голосованиин болохо үедэ Нью-Йоркдо зорюута ерэhэн президент Джонсон Холбоото Штадуудай үмэнэhөө үгэ хэлээ. Тиихэдээ «ядерна үе галабай эхилхэhээ хойшо буу зэбсэг хуряалгын талаар эгээн шухала удхатай уласхоорондын хэлсээн болобо» гээд энэ договорто сэгнэлтэ үгэбэ.

Холбоото Штадуудай правительство хадаа «тус договорто гараа табихын тулада хойшолуулашагүй хэмжээ абажа, манай правительствын үмэнэhөө тэрээндэ гараа табяад, манай конституциин ёhoop тэрэниие түргэнөөр баталуулха байна» гэжэ Джонсон мэдүүлбэ. Тэрэшэлэн энэ договорой шадаал haa богонихон болзорто хүсэндөө орохын тулада тэрэниие баталха хэрэг яаралтай, түргэнөөр дүүргэхыень бэшэ бэшэ гүрэнүүдые Джонсон уряалhан байгаа.

Джонсоной hанамжаар хадаа, «ядерна буу зэбсэг тараахагүй договор гээшэ яаралтайгаар зэбсэглэлгые дэмы үргэлжэлүүлхэ ябадалые hатуулха шэнэ хэмжээ абалгада хүргэжэ болохо юм».

Голосованиин асуудалаар үгэ хэлэлгэ болоhоной hүүлээр ООН-ной Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшэ К. Мэнеску гэгшэ Баруун Урда Африка тухай, мүн ядерна буу зэбсэг тараахагүй тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ дүүргэбэ» гээд соносхобо. Зүблэхэ зүйлэй гурбадахи асуудал болохо—Дүтын Зүүн зүттэхи байдал тухай хэлсэгдэбэгүй. Тиимэhээ эндэ тогтоомол гуримай ёhoop, тус сессиие хаагдаа гэжэ соносхохо ёhогүй, харин хүдэлмэреэ забhарлаба гээшэ. Хэрбээ Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшын делегацинуудтай болон ООН-ой Генеральна секретарьтай хэлсэжэ үзэhэнэй hүүлээр энээниие шухала гэжэ тоолоод байгаа юм haaнь, ООН-ой Генеральна Ассамблей XXII съезд хүдэлмэреэ дахяад hэргээжэ шадаха юм гэhэн шиидхэбэри гаргаба.

...иин ажалша ...ой тэмсэл

...юниин 13. (ТАСС). Эдэ ...Францидахи гол ехэ бу...эмсэл металл болбосо...шина бүтээдэг промыш...мүн автомобиль бүтээдэг ...уудта боложо байнхай. ...эдэhээр, haяхан бүхы ...болоhон хүсэтэ ехэ за...та 10 миллион шахуу ...хабаадалсаhанай эсэстэ, ...нуудта фабрика, заводуу...жа үгөөд, тэндэхи олон ...ба жэжэ предприятинууд ...лмэринь дахяад hэргэ...иихэдээ салин хүлhэ дээ...дэлмэриин неделиие бо..., профсоюзуудай эрхэ сү...ха гэжэ заводуудай эзэ...агаархидай профсоюзууд...хэhэнэй hүүлээр иимэ ... байгаа.

...шина бүтээдэг, металл ...г, автомобиль бүтээдэг ...уд тухай хэлэхэ болоо ...аринуудта хүлhэнэй хү... бариhан эзэдынь хү... эрилтэ дүүргэхэhээ ар...агай, харин өөhэдынгөө ...тойруулан буу зэбсэгтэ ...олон полициинхидэй от...аржа суглуулаад, доб...орохо hанаатай. Тэрээн ...ожо, эндэхи байдал улам ... тулалдаанууд болоно. ...даан болоhон дээрэhээ ...нуудтэ гурбан хүн алуу...

ХИЛЫН СААДАГҮЙ. РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

ПАРИЖДА ХУУЛИТА ХӨӨРЭЛДӨӨНЭЙ ЭХИЛҺЭЭР НЭГЭ ҺАРА БОЛОБО

ПАРИЖ, июниин 13. ТАСС-ай корреспондент **А. Красиков** иигэжэ дамжуулна:

ДРВ-гэй болон США-гай түлөөлэгшэдэй хоорондо Парижда хуулита ёhоной хөөрэлдөөн боложо эхилhэнhээ хойшо мүнөөдэр эгсэ нэгэ hара үнгэрбэ. Иимэ хөөрэлдөө хэхэ тухай хоёр ороной правительствануд шиидхэбэри гаргаад, юун тухай хэлсэхэ байhанаа тодорхойлhон байгаа. Тиихэдээ ДРВ-дэ эсэргүүсэhэн бомбодолго болон дайн байлдаа хэхэ бэшэшье бүхы ябуулгануудаа США-гай хэлсээнгүйгөөр болюулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ, тиигэhэнэй удаа тээ хоёр талаһаа хамаадаха бэшэ бэшэ асуудалнуудые хаража үзэхэ гэжэ Франциин ниислэл хотодо ошоhон делегацинуудта заабари үгтэhэн юм. США-гай президентын тусгаар даалгабарита элшэн сайд Гарриманай болон Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гай секретарь, ДРВ-тэй правительствын министр Суан Тхюи гэгшэдэй өөhэдынгөө хуулита хөөрэлдөө хэжэ эхилхын тулада, Парижда уласхоорондын конференцинүүдэй байшан соо анха түрүүшынхеэ уулзаhан үдэр хадаа манай газар дэлхэйн бүхы нютагуудта хүн зондо али тухай ехэ этигэл найдабари түрүүлhэн юм.

Түрүүшын уулзалгын hүүлээр, мүнөө нэгэ hара үнгэрөөд байхада, hайн hанаата бүхы зоной сэдьхэл хүдэлгэжэ байhан асуудалнуудые шиидхэлгэ бүри нэгэшье алхам урагшаа дабшаагүй байшоо тэжэ мэдэхэ ушартай бологдоно.

Бүри эгээн түрүүшын хөөрэлдөөнhөө эхилжэ Америкын тала хадаа дан гайхалтай хараа бодол баримталhан байгаа бшуу. ДРВ-е бомбодолгые, мүн бэшэшье дайнай ябуулгануудые болюулха тушаа ямар нэгэн уялганууды бэе дээрээ даажа абхаhаа хулжажа байхадаа, тэрэ дам саашадаа энэ хэлсээнэй удаадахи шатада хэлсэгдэжэ болохоор байhан олон ондоо дурадхалнуудые оруулжа эхилээ бэлэй.

Гэхэ зуура, ДРВ-гэй правительство хадаа Америкын самолёдуудай болон сэрэгэй корабльнуудай тус республикын газарнуудые агаарhaa болоод уhан далай дээрэhээ буудажа үргэлжэлүүлhээр байhан сагта, мүн эдэ бомбонуудай болон ехэ буугай hомонуудай тэhэрхэдэ хэдэ мянган үбгэд хүгшэдэй, эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй үхэжэ байhан сагта, ерээдүйн политическэ асуудал шиидхэхэ тушаа ямар нэгэ хэлсээ хэхэтүй юм гэжэ бүри эхилхэhээ хойшо эли мэдээжэ байгаа бшуу.

Зүгөөр США-гай правительство хадаа ДРВ-гэй зарим газар нютагуудые бомбодохоёо болиhон тухай мэдүүлжэ, тусгаар алхам хэhэн аабдаа. Теэд тэрэнь али олон талаараа эрид шууд алхам болоогүй. ДРВ-гэй газар нютагуудай үлэгшэ хубиинень бомбодолгоёо США бүри шангадуулhан байха юм. Тиигэбэшье haaнь ДРВ-гэй правительство өөрынгөө талаhaa хүлисэнги сэдьхэл харуулжа, Вашингтоной түлөөлэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдэхын тулада делегацияа эльгээhэн байгаа.

ДРВ-гэй делегаци хадаа мүнөө гансахан эдэ хоёр гүрэниие бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэниие hонирхуулжа байhан асуудалнуудые США-гай түлөөлэгшэдтэй зүбшэн хэлсэжэ эхилхээр хэзээшье бэлэн байна. Зүгөөр тиихын тулада США-haa бүхы дэлхэйн хүлеэжэ байhан тиимэ алхам одоошье хэжэ, ямар нэгэ услови табингүйгөөр, харин хуулитаар өөртэнь дай соносхоогүй байhан бэеэ даанхай, бүрин эрхэтэ гүрэниие бомбодолгоёо, мүн бэшэшье дайнай ябуулгануудые дууhан болюулха гэжэ шиидхэхэ зэргэтэй байгаа бшуу. ДРВ-е бүримүhэн зүбтүүлжэ байhан уласхоорондын эрхэ хуулиин ёhо заршамуудhaa гадна, харин миин ухаагаараа бодоодшье үзэхэдэ, иимэ шухала алхам хэхэ ёhотой байба.

Үсэгэлдэр болоhон хөөрэлдөөн дээрэ Гарриман гээшэ Урда Вьетнамай сүлөөрэлгын национальна фронтын сэрэгүүд Сайгоной центртэ байhан сэрэгэй удхатай байра барилгануудые hаяшаг буудаба гэжэ шалтаг барьяад, хөөрэлдөө хэжэ байhан нүгөө талаяа сэхэ заналжа ороhон байха юм. «Хэрбээ иимэ добтолгонуудые хэжэ үргэлжэлүүлхэ болоо юм haaнь, хэлсээ хэхын талаар тон хүндэ хүшэр хойшолонгуудта хүргэжэ болохо байна» —гэбэ.

Үнэнтэ дээрээ сүлөөрэлгын национальна фронтын эгhөө харин эзэрхэг түримхэйшүүлэй болон тэдэнэй туhамаршадай урда диилдэhэнээ мэдүүлжэ, буу зэбсэгээ хуряахынь тулада, тэдээндэ ямар нэгэ нүлөө үзүүлхэбди гэжэ ДРВ-гэй хэзээшье уялга абаагүй байhаниинь Гарримандашье, мүн Америкын правительствадашье hайса мэдээжэ байна ха юм. Гэхэhээ байтагай, национальна фронтын тэмсэлые Урда Вьетнамай уладзон бүгэдөөрөө дэмжэжэ байна бшуу.

Гэбэшье мүнөө табиха гол шухала асуудал энээгээр дүүрэхэгүй байна. Ушарынь хадаа, США-гай хүтэлбэрилэгшэд болото асуудал тушаа хэлсээ хэхэ гэжэ үнэхөөрөө хүсэнэ гээшэ гү?—гээд бүхы дэлхэйн олонниитэ асууха зэргэтэй байна. Тиигээд хэрбээ США хоёhон үгөөр бэшэ, харин бодото дээрээ энээндэ бэлэн байгаа юм haa, иимэ хэлсээ хэхэдэ айхабтар ехэ тойбо татажа байhан ушар шалтагаание яахадаа зайсуулнагүй гээшэб? Юуб гэхэдэ, Вьетнамай Демократическа Республикада эсэгүү бомбодолгонууд болон бэшэшье сэрэгэй добтолгонууд үргэлжэлhөөр байна ха юм.

...триодуудай добтолгонууд

...юниин 13. (ТАСС). Урда ...сүлөөрэлгын арадай зэб...дэй сэрэгшэд июниин ...haa урдуур, 17 модоной ...hан США-гай далайн ...нүүдэй гурбадахи диви...зиинүүдэй түшэг тул...ада добтолон оробо гээд ...нформационно агентство ... Хоёр час соо айхабтар шанга тулалдаан болоhоной эсэстэ Америкын ябаган сэрэгүүдэй 129 солдат алуулhан ба шархатаhан байна.

ВИА агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, июниин 8, 9-дэ болоhон байлдаан соогуур Урда Вьетнамай патриодууд 170 американ солдат, офицернүүдые үгы хэhэн, хоёр самолёт буудажа унагааhан байна.

ХИТАДТАХИ БАЙДАЛ

Сычуань гэжэ провинцидахи томохон промышленна город болохо Чунцинай хуули засагые Мао Цзэ-дунай тала баригшад гартаа абаба гэжэ хоёр үдэрэй саада тээ Пекинэй радио соносхоhон юм. Үсэгэлдэр Хитадай газетэнүүд Чунцинда городой «революционно комитет» байгуулагдаа гэжэ мэдээсэбэ. Тээсгэн Сычуаниин провинциальна «ревком» Чэндүдэ байгуулагдаа гээд мэдээсэhэн байгаа. Хамта 70 миллион хүн зонтой энэ провинцида шэнэ засаг байгуулхын түлөө тэмсэл нэгэ жэлhээ үлүү үргэлжэлбэ. «Соёлой хубисхалай» эхилхэ багта хунвэйбинүүд Сычуаньда партийна болоод захиргаанай зургаануудай зүгhoo шанга эсэргүүсэлтэтэй ушарhан юм. Нёдондо май hара соо Мао Цзэ-дунай бүлэг хадаа өөhэдынь тала баригшадай дарагдаhанда харюу болгон, КПК-гай ЦК-гай Баруун урдахи бюрогой нэгэдэхи секретарь Ли Цзинь-цюань гэгшые, мүн провинциин бэшэшье партийна, гүрэн түрын, сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдые тушаалhaaнь гаргаhан байгаа.

Мүн тиихын хажуугаар, «ревком» байгуулха тушаа бэлэдхэл хэхэ бүлэгые хүтэлбэрилхын тулада, үни удаан сагта Түбэд ороной сэрэгэй округой командалагша байhан Чжан Го-Хуа гэгшые эльгээhэн юм. Сычуаниие «номгодхохо» хэрэг эгээл тэрэ хүндэ Пекин найдаhан байгаа бшуу.

Мүнөө болоходо Чжан Го Хуа Сычуань провинциин «ревкомой» түрүүлэгшээр томилогдоо. Тиихэдэ Сычуаниин сэрэгэй округой командалагша Лян Сын Ху гэгшэ тэрэнэй нэгэдэхи орлогшо болонхой.

Чэндүдэ болоhон митинг дээрэ Чжан Го Хуа үгэ хэлэхэдээ, Сычуаньда «ревком» байгуулhан ушар хадаа «эндэхи тэмсэлэй дүүрэhэниие харуулна бэшэ, харин шэнэ байлдаанудай болохын эхи татаба» гэжэ мэдүүлээ.

Сычуаньда Маогой комитет байгуулhанай hүүлээр, үшөө хоёр провинци болон гурбан ехэ автономно районууд үлэжэ, тэндэ Маогой бүлэг мүнөө дээрээ шэнэ засаг тогтоожо үшөө шадаадүй байха юм. Тэдэниие нэрлэхэдэ: Юньнань, Фуцзянь, Түбэд, Сыньцзянь, Гуанси—Чжуаниин автономно район болоно. Гэбэшье Пекинэй газетэнүүдэй бэшэhэн дээрэhээ харахада, Мао Цзэ-дунэй хүтэлбэрилэгшэд эдэ газар нютагуудта «ревкомуудые» байгуулгын унжагайржа байhан дээрэhээ бэшэ, харин шэнээр байгуулагдаhан засагай органууд дотор боложо байhан тэмсэл дээрэhээ hанаагаа зобоно ха юм.

(ТАСС).

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:
- Эршэтэ аялгын эзэн.
- Ажаллаад амархада—жаргал.
- Хатар наадан хаядалтай.

ШЭДИТЭ ДУУНУУД

(Композитор Э. Григэй түрэһөөр 125 жэлэй ойдо)

Эдвард Григ—бүхы дэлхэй дээрэ суурхаһан композитор. Тэрээнэй зохёол—романс, дуунууд манайшье Буряад орондо мэдээжэ болонхой, манай дуушадай репертуарта, хүгжэмэй һургуулинуудта эгээл эрхим зэргын бата һуури эзэлэнхэй. СССР-эй арадай артист Лхасаран Линховоин, жэшээнь, «Хүн шубуун», «Хуушан дун» болон бусад дуунуудые ходо дууладаг. Эндэ прагуу һайхан аялгын үндэһэн дээрэ хүсэтэ бүдүүн бас хоолойн хүнхинэхэдэ, хүн зон ямар урматайгаар альгаа ташадаг бэ. Баярай ханхаралдаан үни удаан саг соо замхадаггүй бэшэ аал? Бүри консерваторидо һуража байхадаа нэгэтэ зун нютагаа ерээд, «Хуушанай дуу» Лхасаранай дуулаһыень һананаб. Залуу хүндэ үбгэн королиин һамганай дурлаһан, тиигээд эдэ хоёрой хоюулаа алуулһан тухай. Урданай үльгэр домог хөөрэжэ байһан шуугаар дуулагдаа һэн. Хирэ хирэ болоод лэ, хоолой фортепьяно хоёр тон адлиханаар бэе бэеэ дууряан ханхинахань гоё һэн. Юрэдөө сэдьхэл зүрхэ баясуулаа һэн. Һүүлээрнь дуушанине ямар ехээр һайшаажа сценэ дээрэһээ табижа үгөөгүй һэм. Эндэ мүн композитор магтуулалсаһан болоно.

Тэрэшэлэн Э. Григэй Сольвейг, «Баркарролла», «Маргарита» болон бусад зохёолнуудые эхэнэр дуушаднай тон дуратайгаар, шунал ехэтэйгээр гүйсэдхэдэг. Теэд тиигэншьегүй яахаб—һайн хүгжэм гээшэ ямаршье дуушадай амжалтын «түлхюур» хаям.

Имэ—бүгэдэндэ мэдээжэ,, композиторай намтарыень халташье һаань дурдая. Тэрэ хадаа 1843 оной июнийн 15-да Баруун Норвегиин Берген гэжэ хотодо түрөө юм. 12 наһатайһаа хүгжэм бэшэжэ эхилээ. Лейпцигэй консерватори дүүргээ. Тэндэһээ бусажа ерэмсээрээ, оронойнгоо уран зохёолшод, искусствын ажал ябуулагшадтай тон дүтөөр хабилаа. Алдарта Андерсонтай танилсажа, тэрээнэй зохёолоор «Зүрхэнэй аялганууд» гэжэ дуунуудай согсолбори гаргаа. Норвегидэ хүгжэмэй бүлгэм байгуулаа. Баһа уран зохёолшод Ибсен, Бьернсонтэй нүхэсэжэ, ехэ нүхэд абаа.

Э. Григ фортепьянын концертнүүдые зохёожо, анха түрүүн алдаршаһан юм. Удаань бусад поэмэ, дуунуудаа бэшэжэ, бүхы дэлхэй дээрэ суурхаа. Лейпциг, Вена, Париж, Лондон, Стокгольм, Копенгаген, Будапешт, Варшава хотонуудта зохёолнуудыень ехэ баяртайгаар угтан абаа.

Оролой агуухэ композитор П. И. Чайковскитой хани халуунаар нүхэсөө. «Гамлет» гэжэ зохёолоо Чайковский Григтэ дэмы зорюулаагүй. Имагтал Чайковский Россида Григые нэн түрүүн алдаршуулжа эхилээ...

Парижай, Лейденэй хүгжэмэй академинүүдэй, Берлиндэхи искусствануудай академиин хүндэтэ гэшүүн болгогдон, Григ һунгагдаа юм. Мүн Кембриджэ, Оксфордско университедүүдэй хүндэтэ докторой нэрэ зэргэтэй болоһыень дурдамаар...

Ажабайдалыень ажаглахада, сүм хүгжэмдэ зорюулагданхай.

Э. Григ наһан соогоо айхабтар ехэ юумэ бүтээжэ шадаа. Алишье дуунинь онсо ехэ бэлигтэй бүтээл болоно. Тэдээн соонь хүнэй бахархаха, баясаха, бахардаха гашуудахашье, сэдьхэл һанаа жэгнэн дулаасуулха гү, мүльһэн хүйтөөр шэшэрүүлхэшье зүйлнүүд байха. Жэшээнь, «Туулган хүндэ үүлэнүүд соо хорожо» гэжэ Гейнын шүлэгүүд дээрэ зохёогдоһон хүгжэмынь гүниг гашуудал түрүүлмээр.

Туулган хүндэ үүлэнүүд соо
хорожо,
Харанхы тэнгэридэ хаба ехэтэн
нойрсоно,
Аймшагтайгаар тэдэнэй
хурхиралдаан дуулдана,
Аягүйрхэжэ, далай
хиирэн, ёолоно.

Эхин дээрээ энэ дуун огсом богонихон аялгатайшье һаа, саашадаа аргагүй хүсэтэйгөөр, һүрөөтэйгөөр задална. Сортоотойгоор гэнтэ шангадаһан, таһалданги, захиржа байһан мэтэ абянууд тэндэнь элихэнээр соностоно... Эршэ абьяастайгаар, сохилтотойгоор шүлэг уншажа байһан мэтэ аялга түрэнэ. Дам саашаа галзууранги—«бүрхэг харанхы» абянууд соо доһолон хиирэһэн далай, тэрээнтэй хүнэй шэн баатарлиг тэмсэл харагдана...

Бэшэ дуунууд соонь уула хада газарта улаахан наранай аажамаар мандаһые, үглөөнэй һонорто һарьдагай тунгалагта үнгэ бүриин абянуудай соностожо эхилһые гү, али «хадын амиталай зэрлиг хэгэрай ульгамые—юрэдөө угаа олон янзын зурагланнуудые ойшожо, ойлгожо хэды баясадаг гээшэбибди.

Э. Григэй зохёол бүхэн яахалаа гайхалтай хурсаб гэхэтэ, тэрэ хадаа онсо гайхамшаг бэлигтэй байхаһаа гадна, түрэл норвег арадайнгаа дуу, үльгэр, хатар гэхэ мэтые аргагүй һайнаар мэдэдэг, оронойнгоо уран зохёолшодтой, эрдэмтэдтэй нягтаар харилсажа хүдэлдэг байһан. Жэшээнь, Андерсонай шүлэг дээрэ зохёоһон, Андерсонай өөрынь аргагүй магтаһан дүрбэн дуунһаа бүридэһэн дуунуудые хэн мэдэхэгүйб. Тэрээнэй «Шамда дурланаб» гэһэн хубинь бүхы дэлхэй дээрэ суутай бшуу. Аргагүй һонин, гоё нугалбаритай. Эхин дээрэнь баярлаһан хүнэй бахардангги һайхан амисхаал соностоно. Дуунайнь түрүүшын хуби аали намдуу. Харин хоёрдохи хуби соонь: «Дурланаб шамда, дурланаб шамда бүхы наһан соогоо» гээд захалхадань, аргагүй сэдьхэл хүдэлгэмөөр. Тэрэнь саашадаа бүри ута гоёор задалжа, эндэ һанаа сэдьхэлээ ханажа жаргаһан, баясаһан хүнэй амисхаал тон элихэнээр мэдэрэгдэнэ. «Булижа гараһан инаг дуранай» ёһотойл дуун!

Дурсагдаһан дуунай һүүлшынь—«Үндэр хаданууд—миниин бодолнууд» гэжэ хубинь тиимэ нэгэ айхабтар мантан хүсэтэ юумые зураглаһан удхатай. Байгаали хүн хоёрой хоорондохи харилсаа тэндэнь ехэ һүрөөтэй гоёор харууланхай.

Э. Григ гансашье Андерсенай бэшэ, мүн түрэл оронойнгоо уран зохёолшод Бьернсон, Ибсенэй [...] нүүдые нягта наринаар [...] Тусхайлбал, «Пер Гюнт» гэ[...] нэй гүнзэгы философско [...] поэмээр тон гайхамшаг [...] шээ. Тэндэнь Норвегиин го[...] байгаали, арадай ёһо за[...] гэр домогууд, эхэнэрнүүдэй [...] гү—Сольвейг басаганай [...] бэр образ яларма тодоор [...] данхай. Эндэһээ мүн Со[...] хай, сэбэр һайхан сэдьхэл[...] тухай, эхэнэрэй оёргүй [...] инаг дуран, хизааргүй үрг[...] найдабари тухай дууң ам[...] рэжэ гараа.

Э. Григэй аялга, дуунуу[...] хүгжэмдэ шэнэ шата нээж[...] Орёо хүндэ бэшэ аад, го[...] аялгатай, уран хурса най[...] национальна түхэл һаягта[...]

Тэрээнэй гайхамшаг бү[...] П. И. Чайковский, Лев [...] Максим Горький ехэ үндэр[...] дэг, һайшаадаг байһан юм. Хүгжэмүүдые онсо шадам[...] сэдхэдэг агуухэ Рахман[...] ниие мүн лэ дэлхэй дээр[...] ехэ бэлигтэ композиторнуу[...] гэжэ тоолодог һэн.

Имэл хадаа Григэй [...] зуугаад жэл соо элэшье [...] орхигдоогүй, харин урда [...] зоной сэдьхэл зүрхэ хү[...] Манайшье Буряад орондо [...] концертын үедэшье, һургү[...] лиинуудташье ханхинан [...]

Мүнөөдэр Э. Григэй түр[...] жэлэй ойтой дашарамдуу[...] хамшаг композиторые ба[...] дурданабди.

Р. ЦЫБ[...]

СУББОТО

ЭТЮД

Субботын үдэр... Наранай тонгойжо, һэрюу даажа байхада Дээдэ Хуһатада ошожо амарһан хүнүүд автобус соо хашалдан, энеэлдэн ябана. Булта шууяатай хүхюун, сэбэр агаарта амарһан хүнүүдэй шарайнуудта зунай элдин һайхан нара, ногоото үе сагай тэмдэг оронгоһондол үзэгдэнэ.

Һургуулияа дүүргэһэн эхин һургуулиин һурагшадшье, арай шамай гэжэ хүл дээрээ тогтожо ябаһан нялха үхибүүдшье, буурал сагаан толгойтой үбгэд хүгшэдшье, инаг хани болоһон залуу хүбүүд, басагадшье, туд бүридөө булта хүхюутэй, шанга шангаар хөөрэлдэн, хоорондоо шог хаялсана, энеэлдэнэ.

Энээхэн урдуурхи һуурида һууһан ЛВРЗ-гэй токарь Игорь гэжэ гурбатай хүбүүнтэйгээ зэргэлжэ һуушанхай, баһал хүхюутэйтээр энеэлдэн ябана. Хүбүүнэйнь гарта бамбагар баглаа бадма, лён хобо сэсэгүүд. Хүбүүхэн тэдэ бүхөөг сэсэгүүдэйнгээ үнжэгэн зөөлэн нямнануудые хөөрхэн бишыхан гарайнгаа альгаар эльбэнэ:

— Эжымнай ехэл баярлаха байха даа. Үшөө... хэд гээ бэлэйш?—гээд аба тээшээ харана.

— Саша Таня хоёр гээ һэн гүби.

— Саша Таня хоёр баһал баярлаха даа,—гээд эсэгынгээ урдаһаа хараад энеэбхилхэдэнь:

— Тэдэшни ушөө юушье ойлгохогүй, нимэнүүл жаанууд ха юм,—гээд абань энеэнэ.

Энэ эсэгэ хүбүүн хоёр нарайлгын гэрэй хажууда бууба.

— Иван Петрович ехэл хүхюутэй ябана даа. Һамганиинь эхир үхибүүдые — хүбүүн басаган хоёрые түрөө юм,—гэжэ нэгэ залуухан хүбүүн хажуудаа һууһан басагандаа шангаар хөөрэнэ.

Залуу хүнэй энэ мэдээсэл дуулаһан хүнүүд сонхоор шагаагаад, энеэбхилэлдэн, хүтэрэлдөөд, гүйлдэхэһөө нааша нарайлгын гэр тээшэ ошожо ябаһан эсэгэ хүбүүн хоёрые үдэшэбэ.

Инагай халуун дуранда сүм эзэлэгдэшэһэн залуу хоёр эгээл хойтохи һуурида һуушанхай, урда урдаһаа гал дулаан нюдөөрөө харбалсаад, энеэбхилэлдээд абаба. Хараха янзада һая һаял бэе бэедээ дурлалсаһан янзатай.

Автобусой кондукторшье эдэ хүхюун, баяртай хүнүүдые харахадаа бүри урихан налагайгаар хандажа, «орогты», «эндэ һуугты», «үлэһэн мүнгэеэ абагты» гэнэ.

Городто хүрэжэ бууахадамнай ангаһан, үдэрэй халуунда хайлан алдаһан шулуун дэбисхэр дээгүүр тоб тобхон бороо дуһалжа байтараа, гэнтэ шангаар тобжогоножо орошобо.

«Сэсэг, наашаа, энэ суба доромни оро!»—гэһэн абяан дуулдаба. Харан гэһээмни мүнөөхи хойто захын һуурида һууһан инаг хоёр шангаар энеэлдэн, һалхи бороодо улеэлгэжэ хурдагар далбага болоһон суба доро ороод, «һайн даа, һайхан» гэлдээд, табэрилдэһээр гүйлдэшэбэ.

Имэ жаргалтай, имэ хүхюун хүнүүдые хаража байгаад, өөрөө энеэбхилэнгүй байгаад туршал даа.

Вл. ЛУБСАНОВ.

М. Н. ХАНГАЛОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ХИЗААР ОРОНОО ШЭНЖЭЛЭЛГЫН МУЗЕЙДЭ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: алта мүнгөөр монгол дарханай бүтээһэн домбо хундага хоёр.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Ярослав СМЕЛЯК[ОВ]

АРЮУХАН БАСАГАН ЛИДА

Урсахан гэрнүүдэй хажуугаар
Ургажа акацинууд һуудаг лэ.
Арюухан басаган Лида
Урдахи үйлсэдэ байдаг лэ.

Гүрэмэл шара гэзэгэдынь
Мүрэ дээгүүрнь мушхарна.
Сэнхир ситец платиданъ
Сэсэгүүд найган һалбарна.

Һугадаа номуудаа хабшуулаад,
Һургуулидаа ошохынь
харахадаа
Хүршэ зониинь сонходоо
Хүхин баясан байдаг лэ.

Сонхын шэлдэ бэеэ харан,
Согтой алхалан ябана
Арюухан басаган Лида.
Арюухан юундэ гүүлээ юм?

Зэргэлээд байдаг хүбүүндэ
Энээхэн асуудал табигты—
Нэрыень дабтан унтанал,
Нэрыень дурдан бодонол.

Шуран басаганай мүрлэһэн
Шулуун табсанда ядархадаа
«Арюухан басаган Лида» гээд
Аржыса хүбүүн бэшэжэрхёо.

Нэтэрүү хүбүүнэй гуниглал
Нүхэдэйнь сэдьхэл дайрана.
Иигэжэ Пушкин дурлаа ха,
Иигэжэ дурлаа ха Гейне.

Мэдээжэ ехэ болохо[...]
Мэнэ гэрһээ мордохо[...]
Хүбүүнэй инаг дуран[...]
Урдахи үйлсэ уйтад[...]

Дурлаһан хүндэ хаа[...]
Даруудаха гээшэ худа[...]
Бүхы юртэмсын уулз[...]
Басаганайнгаа нэрэ б[...]

Урдахи полюсто гал[...]
Ургасаар Кубаниин т[...]
Оросой нугада—сэсэ[...]
Обог нэрыень бэшэх[...]

Омог хүбүүн хэзээш[...]
Огторгой дамжан аби[...]
Удангүй шанха дээрэ[...]
Лидын мүшэн ялар[...]

Сэнхир тэнгэридэ б[...]
Сэбэрхэн эдэ үгэнүү[...]
Алдарта Москва дээ[...]
Алтаран байг лэ һүн[...]

А. БА[...]
ородһоо ор[...]

ИКАРТА[Й] УУЛЗА[ЛГА]

Июниин 14-нэй һүни И[...] һолир манай газар дэл[...] дүтүүр ябаад үнгэрхэ ю[...]

* * *

Гүрэнэй астрономическ[...] Штеренбергын нэрэмжэт[...] дай ахалагша научна [...] лэгшэ Ю. П. Псковский [...] энээн тухай тобшоор хэ[...] хыень ТАСС-ай корреспон[...] һан байгаа.

— Икар гэжэ планет[...] хахад тухай хэмжээтэй [...] юм гэжэ эрдэмтэн хэлэ[...]

Тоолоод үзэхэдэ, 19 [...] хэ бүри Икар гээшэ дэл[...] дүтэ боложо ерэдэг бай[...] жэлдэ дэлхэйһээ 6 мил[...] бэн зуу мянган километ[...] гаар үнгэржэ гараха юм [...] дорбо. Тиихэдээ Икар [...] хэйдэ ямаршье нүлөө [...] байха юм. Юундэб гэхэд[...] бүридэһэн бэень газар [...] сасуулхада, өөдэгүй [...] байна бшуу.

Июнь һарын гараха[...] совет астрономууд Икар[...] һоо илангаяа шэн нарин[...] лан хаража байнхай. Эн[...] һан мэдээнүүд эрдэм ух[...] лаар айхабтар ехэ үнэт[...] най газар дэлхэйн а[...] бүхы пунктнуудһаа [...] мэдээсэл СССР-эй На[...] академиин теоретическ[...] миин институтда ходо аб[...] даг. Тэндэ бага пла[...] шэнжэлэн үзэхэ улас[...] центр хүдэлнэ.

АХИРХАН НААДАН

«Одооншье шуухэ юм бэшэ гү», «хэды болотор гэдэргээ түригдэхэ юм», «мүнөөл диилдэ һаань, бэшэ ерэхэгүйб»—гэхэ мэтээр уржа үдэшэ стадион дээрэ сугларагшад ярилдаа һэн. Юун болооб? Яахадаа имэ хөөрэлдөөн гарааб? Али манай «Сэлэнгын» футболистнууд «бираа таһаршоо», өөдэлхэеэ болишоо юм гү? Үгы, тиимэ бэшэ.

Тээсгэн гэртээ наадахадаа, улаан-үдынхид «Кузбасс», «Томлес» командануудтай тэнсээ һэн. Эдэ командануудшье турнирна таблицада һүүлшэгшэг тээшээ һуури эзэлдэг байгаа. Харин «Сэлэнгын» байдал һурагтүй һайн, долоодохи һуурияа алдангүй ябаа һэн. Һүүлээрнь Барнаул ошожо, тэндэхи «Темп» командатай июниин 5-да уулзахадаа, манай футболистнууд 1:5 гэһэн тоотойгоор шүүгдэшоо һэмнай. Энэл ушар футболдо дуратайшуулай урмыень ехээр хухалһан байгаа бшуу. Нэгэ заримашуул «Сэлэнгын» амжалтада этигэхэеэ болиһоншье янза харуулаа һэн.

Имэ байдалые уржадэрэй уулзалга «хаха зурэхэ», футболдо дуратайшуулай асуудалда харюу үгэхэ, тэдэнэй этигэл найдабариинь тэхэрюулхэ удхартай байһан. Теэд үнэн дээрээ юун болооб? Футболдо дуратайшуулай һанааень заһаа гү? Үгы, заһаагүй. Сэхынь хэлэбэл, урмынь бүри ехээр хухалаа. Стадион дээрэ суглараһан зоной заримашинь нааданай дүүрэхэһээ һурагүй урид гэртээ ябажа эхилээ һэн. Иигэжэ хоёр хүршэнэрэй—Шэтын СКА ба Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» командануудай уулзалга айлшадай арсашагүй үлүү һайнаар наадаһые, тэдэнэй жэшээгүй булюу байһые балшыса харуулаа. Уулзалгын дүн—3:0 гэһэн тоотойгоор шэтынхид манайхидые шүүгээ. Энэ нааданда манай футболистнууд мүртэйгөөр добтолоошьегүй, ухаансар ёһоор воротагаа хамгаалаашьегүй. Юрэл танихааа бэшээр наадаа. Магад Бабурин, Изюмцев, Гаврилов гэгшэдэй нааданда хабаадалсаагүйнь уулзалгын дүндэ, магад, муушагаар нүлөөлжэ болоо. Хэршье тиимэ һаань, талмайн эзэд хэлэшэгүй яраар наадаа, һонирхолтой нэгэншье добтолго хээгүй. Хажуу тээһээнь харахада бэлэн юм бээзэ, зүгөөр манай добтологшод тушаатай юумэдэл урагшаа добтолхо гэжэ ёһоор һэдэхэгүй юм. Хамгаалагшад Синютин, Баранов гэгшэд бэе бэеэ танихаяа болиһон юумэдэл, бүмбэгэеэ айлшадтаа дамжуулжа үгэхэ юм. Үшөө хэлэхэдэ, улаан-үдынхидэй вратарь В. Титов хүлисэшэгүй муугаар, даншье харюусалгагүйгөөр энэ уулзалгые үнгэргөө. Хараад үзыт, нааданай түрүүшын хахадай 19 минутада талмайн аяар тэг дундаһаа шахуу холоһоо айлшанай удьхалжархиһан бүмбэгые манай вратарь барижа абаха шадалгүй байбал даа. Иихэдэнь юун гэлтэйб? Магтамаар нэгэншье үгэ хэлэхын аргагүйл.

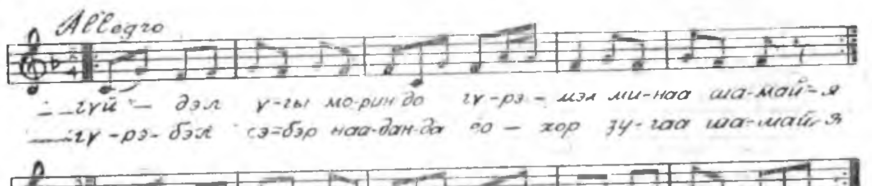
Һүүлэй үедэ «Сэлэнгын» футболистнууд яашагүй муугаар наадана. Зүгөөр командын начальник В. Вампилов, ахалагша тренер А. Киселев гэгшэд энэ гэхэ хэмжээ абана гээшэ гү, али үгы гү? Хай, үгынь лэ дүтэ ха даа. Нааданай дүнгүүд ямаршье гэршэһээ үлүүгээр гэршэлнэ ха юм. 0:3, 1:5. Имэ тоотойгоор манайхид һүүлшын хоёр нааданда Шэтын, Барнаулай футболистнуудта шүүгдээ. Теэд эдэ тоонууд дээрэ һайсахана бодомжолхоор бэшэ гү? Али бэшэ командануудта түригдэжэл ябаха юм гү?

С. БАДМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүмбэгын түлөө тэмсэл.
Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

УРАН ҺАЙХАНАЙ БУЛГЭМДЭ ТУҺАЛАМЖА

„ҺЭЭГҮҮ—ҺЭС“

ХАТАР

Баргажан нютагайхидай «һээгүү—һэс» гэжэ хатар наадан бусад аймаг нютагуудай хатарһаа тон ехэ илгаатай. Хүнгэн, солбон ябадалтай, аялгаараа, үгөөрөөшье гоё һайхан. Энэ хатар наадан хадаа эртэдүүшэ зоной зохёол юм гэжэ үндэр наһатайшуул тайлбарилдаг. Тайгада ябахадаа хүнүүд ангай аяг аашые ажаглан һонирхоод, айл аха дүүдээ баян олзо омог тухайгаа хөөрэжэ үгөөд байхадаа, үетэн нүхэдөөрөө ан гүрөөлэй аяг аашые янза бүрээр дууряажа, үшөө дуу зохёогоод дуулалдажа, гал түүдэг тулижэ, гар гараа барилсажа, нара зүб хажуу тээшээ зүүн хүлөөрөө эхилэн алхалжа, гараа хойшо урагшань һэжэрэн наададаг байһан.

Энэ хатарай гүрим дүримынь гэхэдэ, хабаата хүнүүд гар гараа барилсан дүхэриг хээд, дахуулшанаа дахан, дуугаа хангюурдажа, нэгэ янзаар гэшхэлхэ. Тодорхойлбол:

1) Зүүн хүлөөрөө эхилээд хажуу тээшээ нара зүб тойрон ябаха зуураа, гараа хойшонь хаяха, баруун хүлөө байрадань үлөөхэ (1-дэхи зураг).

2) Гараа урагшаа бэһэдээ хүрэтэр үргэн һэжэрхэ зуураа, баруун хүлөө зүүн хүлэйнгөө хажууда табиха (2-дохи зураг).

3) Баруун хүлөөрөө баруун тээшээ алхалхадаа гараа баһа хойшонь хаяжа, зүүн хүлөө байрадань үлөөхэ (3-дахи зураг).

4) Гараа урагшань бэһэдээ хүрэтэр үргэн һэжэрхэ зуураа, зүүн хүлөө баруун хүлэйнгөө хажууда табиха (4-дэхи зураг).

Энэ дүрбэн зураг дээрэ заагдаһаниие дахуулжа, дуунайнгаа куплет хүсэд дуулаха.

Саашань дабталга:

Энэ һайхан һээгүү-һэс
Дахин дабтан хатарая.—

гэжэ хоёр дахин дуулажа, барандаа гараа урагшань ээмдэ хүрэтэр үргэжэ, заа- зааханаар дээшэ доошонь һэжэрэн, зүүн хүл дээрээ хоёр дахин дэбхэржэ, баруун хүлөө үбдэгөөрнь нугалаж, урагшань үргөөд, «э» гэһэн абяа татаха. (1—2-дохи зурагууд).

Саашань «нэ» гэжэ үе дуулан үгүүлхэ зуураа, баруун хүл дээрээ хоёр дахин дэбхэржэ хатарха (3—4-дэхи зурагууд).

«Энэ» гээшые дуулахадаа, 1—2—3—4-дэхи зурагуудай ёһоор хатарха. Энэмнай нэгэдэхи такт болоно. «һайхан» гэжэ үгэ—хоёрдохи такт.

Имэ янзаар бусад үгэнүүдыень дахин, дахин дабтажа, 1—2—3—4-дэхи зурагуудай ёһоор хатараад, баруун хүл дээрээ дүүргэхэ. Энэл хэбээрнь бүхы бусад куплетүүдыень дуулан наадаха. Зүгөөр энэ хатар гүйсэдхэхэдөө хүлөө эршэтэй шангаар тоб байтар гэшхэн табижа, үбдэгөөрөө бага зэргэ нахис хотос гэхэ. Гараа урагшань һэжэрхэдээ, тохоногоо заа нугалад гэхэ, бэеэ уяханаар барижа, хүхюутэйгээр наадаха. Иигэбэл хатаршад һанаһанда хүрэхэ, харагшадшье һонирхон баясаха.

Добуун, добуун газараа
Доһолсоро хатараял,
Долоо-найман колхоздоо
Дуулдасарнь хатараял.

Дабталга.

Энэ һайхан һээгүү—һэс
Дахин дабтан хатараял.
Хатар дээрээ ерээлди,
Хатархаяа ерээлди,
Хатараашаяа хатарая,
Хамтаржа ерээлди.

Дабталга.

Эхэ һайхан оронойм
Энхэ мэргэн арадууд,
Илаад ерэһэн тэмсэлһээ
Урган байнал ажалаар.

Дабталга.

Арбан табан аха дүүнэр
Ажалша мэргэн гараараа
Алтан һайхан тугуудаа
Агаар дүүрэн хиндхэнэл.

Дабталга.

Оюун һанал холбоотой
Олон яһатан бултандаа,
Омог дуугаа нэгэдхэн
Орон нютагаа магтанал.

Дабталга.

Энэ һайхан һээгүү—һэс
Дахин дабтан хатараял.

Ц. ХОБОРКОВ,
РСФСР-эй габьяата артист.

САГАЙ УЛА[АН]

Улаан-Үдын эбнане[...] мэдээсэһэнэй ёһоор, мүн[...] публика доторнай бага [...] тэйшэг байха, Хойто[...] Баргажанай, Түнхэнэй [...] аймагуудта бага зэргэ б[...] хо, бусад аймагуудта б[...] хогүй. Баруун урда зү[...] ханаар һалхилха. Хойт[...] гал шадарай аймагууд[...] бусад аймагуудта 23—2[...] дулаан байха. Улаан-Үд[...] дөө 9—11, үдэрын 26—[...] дулаан байха.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ[...]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Зоотехник» гэһэн түрүү бэшэг. «Знание» гэжэ бүлгэмэй бүхэсоюзна съездэ хабаадагшадай КПСС-эй ЦК-да эльгээһэн бэшэг. «Табан жэлые болзорһооһ урид» гэһэн гаршаг доро информацинууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэһэн гаршаг доро В. Алешинагай статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүд. Ой модо хамгаалха асуудалаар Л. Корнаковагай статья. Түрэл орон доторнай. В. Колосовой фотоочерк.

Гурбадахи хуудаһанда: «Студентнүүд ба ниитын науканууд» гэһэн Д. Лубсановай статья. Дэлхэйн һонин. АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Субботний огонек.

Манай адрес, телефону[уд]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакт[ора—] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленно[сти...] строительства—61-35, советского строительства и быта—[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8[...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, ма[шинное] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печати п[ри Со]вете Министров БурАССР.

Н-01577. Зак. № 590[...]